



**Powiatowa
Strategia Rozwiązywania
Problemów Społecznych
realizowana przez
Powiatowe Centrum
Pomocy Rodzinie
w Mogilnie
na lata 2012 – 2020**

Zamawiający:



Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
ul. Ogrodowa 10
88-300 Mogilno

Wykonawca:

BIOSTAT
www.biostat.com.pl

44-200 Rybnik
ul. Kościuszki 32/34C4
tel./fax. 32 422 17 07
e-mail: biostat@biostat.com.pl

Spis treści

Wstęp	4
Rozdział 1 Pomoc społeczna w ujęciu dokumentów strategicznych	6
1.1 Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	7
1.2 Kujawsko-Pomorski Program Wspierania Rodziny	7
1.3 Strategia Polityki Społecznej na lata 2007-2013	8
1.4 Strategia Rozwoju Powiatu Mogileńskiego na lata 2012-2020	10
1.5 Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2011-2015 dla Powiatu Mogileńskiego	11
Rozdział 2 Raport o stanie Powiatu Mogileńskiego	13
2.1 Ogólna charakterystyka powiatu	13
2.2 Sytuacja demograficzna i społeczna Powiatu Mogileńskiego	14
2.2.1 Ludność z podziałem na gminy	14
2.2.2 Ludność z podziałem na płeć i wiek	15
2.2.3 Poziom bezrobocia mieszkańców Powiatu Mogileńskiego	17
Rozdział 3 Pomoc społeczna w Powiecie Mogileńskim – diagnoza problemów społecznych	20
3.1 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mogilnie	20
3.1.1 Prawne podstawy działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie	20
3.1.2 Pomoc społeczna realizowana przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mogilnie	24
3.1.3 Jednostki podległe Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie w Mogilnie	41
3.2 Charakterystyka problemów społecznych Powiatu Mogileńskiego	44
3.3 Analiza SWOT - element diagnozy społecznej Powiatu Mogileńskiego	47
Rozdział 4 Analiza celów strategicznych i przyjętych założeń rozwiązywania problemów oraz kwestii społecznych w sektorze pomocy społecznej Powiatu Mogileńskiego.	53
Rozdział 5 Monitoring strategii	68
Zakończenie	69

Wstęp

Jednym z zadań państwa są działania w obrębie tak zwanej polityki społecznej. Mają one prowadzić do poprawy warunków życia ludności. Rola kreowania zmian na szczeblu lokalnym przypada samorządom. To w ich kwestii leży poznanie potrzeb społeczności, przeprowadzenie działań mających na celu poprawę jej położenia materialnego oraz wyrównywania szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszego. Powyższe dążenia mieszczą się pod ogólnym pojęciem pomocy społecznej. Udzielana jest ona zazwyczaj osobom i rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej i nie są w stanie pokonać jej przy wykorzystaniu własnych środków i możliwości. Pomoc taka najczęściej przybiera formę przyznawania i wypłacania świadczeń przewidzianych ustawą bądź też odwołuje się do szeroko rozumianej pracy socjalnej; może mieć też charakter szerszy, perspektywiczny.

Charakter taki ma na pewno opracowanie i realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Przedmiotowe jej opracowanie jest skutkiem zapisu ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2009 r. Nr 175 poz. 1362 z późn.zm.) art.19 ust.1, zgodnie z którym przygotowanie i wdrażanie powyższej strategii należy do zadań realizowanych przez powiat.

Zadania własne powiatu wynikające z zakresu pomocy społecznej realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Każda strategia wyróżnia się cechami charakterystycznymi dla siebie, są jednak cechy uniwersalne, takie jak: określony czas realizacji, szerokie pasmo działań – obejmujące ustalenie celów, określenie środków zarówno finansowych, jak i rzeczowych, czy skuteczność i konsekwencja w działaniu jej liderów. Przyjąć więc należy, że strategia to zaplanowane działanie władz samorządu lokalnego w taki sposób, aby w jak największym stopniu móc zaspokoić potrzeby i jednocześnie rozwiązać problemy społeczności lokalnej.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych zawierać musi zgodnie z art. 16b pkt. 2 ustawy o pomocy społecznej w szczególności:

1. diagnozę sytuacji społecznej,
2. prognozę zmian w zakresie objętym strategią.

Musi jednocześnie określać:

1. cele strategiczne projektowanych zmian,
2. kierunki niezbędnych działań,
3. ramy finansowe i sposoby jej realizacji,
4. wskaźniki realizacji działań.

Niniejsze opracowanie jest próbą nakreślenia wizji systemu pomocy społecznej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mogilnie na lata 2012-2020 i składa się z kilku części. W pierwszej rozwinięto założenia teoretyczne polityki i pomocy społecznej, wyjaśniono pojęcie strategii oraz przedstawiono dokumenty strategiczne, do których powinna się ona odwoływać. Strukturę demograficzną i dane o mieszkańcach Powiatu Mogileńskiego zawiera część druga. Kolejny rozdział analizuje diagnozę aktualnych problemów społecznych występujących w naszym powiecie. Czwarta część dotyczy identyfikacji celu i priorytetów strategicznych oraz przedstawia przyjęte założenia rozwiązywania problemów i kwestii społecznych w sektorze pomocy społecznej. Piąta natomiast określa sposób prowadzenia monitoringu niniejszej strategii.

Rozdział 1 Pomoc społeczna w ujęciu dokumentów strategicznych

Strategią zwykło się określać dokument, który wybranym, przemyślanym, założonym do osiągnięcia celom przypisuje cały wachlarz zadań, określa środki i metody ich realizacji, w sposób całościowy i uporządkowany wytycza kierunki, typuje priorytety, wskazuje zagrożenia. Dokument ten powinien również zawierać metody oceny (ewaluacji) i wskazywać podmioty odpowiedzialne za ich realizację.

Każda strategia charakteryzuje się określoną misją. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mogilnie określa własną, której celem jest:

- 1. wspieranie rodzin dysfunkcyjnych zagrożonych patologią, w tym przemocą,**
- 2. przeciwdziałanie przemocy,**
- 3. podnoszenie standardu życia osób niepełnosprawnych poprzez rehabilitację zawodową i społeczną,**
- 4. udzielanie wsparcia i pomocy rodzinom zastępczym w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych z jednoczesnym tworzeniem warunków do powstawania i funkcjonowania tego typu rodzin w Powiecie Mogileńskim,**
- 5. wspieranie procesu usamodzielniania się osób opuszczających rodziny zastępcze, placówki opiekuńczo-wychowawcze oraz placówki resocjalizacyjne.**

Realizacja powyższej misji wymaga przede wszystkim rozszerzenia i pogłębienia form pracy socjalnej, współpracy jednostek samorządu terytorialnego z instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze pomocy społecznej, a także zintegrowanych działań mających na celu zmniejszenie skali niepokojących zjawisk społecznych.

Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych realizowana przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mogilnie zgodna jest z następującymi dokumentami:

1. Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
2. Kujawsko-Pomorskim Programem Wspierania Rodziny,
3. Strategią Polityki Społecznej na lata 2007-2013,
4. Strategią Rozwoju Powiatu Mogileńskiego na lata 2012-2020,
5. Powiatowym Programem Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2011 – 2015.

1.1 Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie powstał w celu tworzenia warunków skutecznego przeciwdziałania przemocy i określa szczegółowe działania w zakresie:

1. zapewnienia ochrony i udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie,
2. oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc,
3. podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie oraz promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy,
4. upowszechniania informacji o możliwościach i formach udzielania pomocy, zarówno osobom dotkniętym przemocą, jak i stosującym przemoc w rodzinie.

Większość powyższych informacji pojawia się w sprawozdaniach, zawierających dane statystyczne dotyczące realizacji przez wymiar sprawiedliwości Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, dane o orzekanych środkach karnych, orzekanych środkach probacyjnych, a także pozostałe informacje o działaniach zastosowanych wobec sprawców przemocy w rodzinie. Zestawienia te wykorzystywane są później w różnorodnych analizach, m.in. w opracowaniach dokumentów, jakimi są strategie rozwiązywania problemów społecznych.

1.2 Kujawsko-Pomorski Program Wspierania Rodziny

Kujawsko-Pomorski Program Wspierania Rodziny został przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Celem głównym tego programu jest tworzenie warunków umożliwiających realizowanie na szczeblu wojewódzkim oraz w lokalnych samorządach wspólnej polityki regionalnej na rzecz wzmocnienia rodziny. Warunki te mają być zapewnione dzięki realizacji celów szczegółowych, jakimi są:

1. **promowanie wartości rodziny** – prawidłowo funkcjonująca rodzina jest gwarancją rozwoju społeczeństwa;
2. **wspieranie rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu** – rodzina stanowi naturalne środowisko wychowawcze, w którym młody człowiek uczy się żyć i postępować w określony sposób. W sytuacjach kryzysowych, gdy rodzina nie jest w stanie poradzić sobie z problemami, zachodzi konieczność udzielenia jej pomocy m.in. poprzez stworzenie sprawnie funkcjonującego systemu poradnictwa specjalistycznego oraz terapii rodzinnej;
3. **inicjowanie i rozwój różnorodnych działań na rzecz dzieci i młodzieży** – dzieci są szczególnie narażone na różnego rodzaju zagrożenia, dlatego też wymagają szczególnej troski i zainteresowania;

4. wdrażanie nowoczesnych metod pracy z rodziną i dzieckiem – coraz trudniejsze problemy pojawiające się przed współczesnymi rodzinami mogą prowadzić do jej dysfunkcji; aby im się oprzeć, należy posiadać ugruntowaną wiedzę, którą będą posiadać nowoczesne wykształcone kadry i w ramach potrzeb ją przekazywać.

Działania dążące do realizacji powyższych celów będą wykonywane przy współpracy z lokalnymi samorządami, instytucjami, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami, które zajmują się sprawami rodziny jako podstawowej grupy społecznej.

1.3 Strategia Polityki Społecznej na lata 2007-2013

Strategia Polityki Społecznej na lata 2007-2013 to dokument przyjęty przez Radę Ministrów towarzyszący realizacji Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013. Nawiązuje on do założeń Europejskiego Modelu Społecznego Unii Europejskiej i Rady Europy, a w swojej treści uwzględnia rekomendacje sformułowane w strategiach z zakresu polityki społecznej i ludnościowej, integracji społecznej, nawiązuje do pojęcia młodzieży, społeczeństwa obywatelskiego oraz szeroko rozumianego rozwoju edukacji i kultury.

Celem głównym rządu, który realizuje powyższą strategię, jest zbudowanie zintegrowanego systemu polityki państwa prowadzącej do ułatwienia wszystkim obywatelom równego dostępu do praw społecznych, poprawy warunków powstawania i funkcjonowania rodzin oraz wsparcia grup i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, przy zapewnieniu demokratycznego współuczestnictwa obywateli. Realizacja strategii o tak szerokim zakresie jest możliwa tylko i wyłącznie wtedy, gdy określone są szczegółowe priorytety.

Strategia Polityki Społecznej na lata 2007 – 2013 zakłada 7 głównych ścieżek działania.

Priorytet 1 – Poprawa warunków powstawania i funkcjonowania rodzin z jednoczesnym ich wsparciem w wychowywaniu i edukacji dzieci.

Zgodnie z nim należy stworzyć warunki sprzyjające rozwojowi młodego pokolenia zarówno w środowisku rodzinnym, jak i poza nim. Dążyć do wyrównywania szans dzieci i młodzieży poprzez rozwój usług społecznych. Należy także włączyć rodziców do współpracy ze szkołami oraz innymi placówkami edukacyjnymi, a także zadbać o równe szanse rozwoju młodzieży, poprzez chociażby przeciwdziałanie marginalizacji młodego pokolenia. Kolejnym założeniem tego priorytetu jest tworzenie rozwiązań służących godzeniu pracy zawodowej i wychowywania dzieci – dziś jest to niezwykle ważne, aby nie zaniedbać zarówno planów prokreacyjnych, jak i planów zawodowych. Współczesne problemy wymuszają także zbudowanie systemu wsparcia dla rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze i posiadających potomstwo niepełnosprawne oraz systemu pomocy celowej dla rodzin z dziećmi. Nie można zapomnieć o rozwoju placówek świadczących usługi edukacyjne i kulturalne. Priorytet ten opiera się więc głównie na kształtowaniu pozytywnego klimatu wobec rodziny, małżeństwa i dzieci.

Priorytet 2 – Wdrożenie aktywnej polityki społecznej.

Jego głównym zamierzeniem jest wspieranie aktywności zawodowej i edukacyjnej, za pomocą instrumentu, jakim jest system pomocy społecznej. Dzięki tej inicjatywie możliwość zatrudnienia mają mieć osoby podlegające wykluczeniu społecznemu. Tej grupie należy również zapewnić odpowiedni zasób mieszkań chronionych.

Priorytet 3 – Kompleksowa rehabilitacja i aktywizacja osób niepełnosprawnych.

Dzisiejszy rozwój społeczeństwa niesie ze sobą również i rozmaite zagrożenia, jednym z nich jest szeroko rozumiana niepełnosprawność, czy to wrodzona, czy nabyta na skutek choroby bądź wypadku. Kluczowym zadaniem państwa jest pomoc tej grupie społecznej w każdej dziedzinie życia. Ta pomoc ma kryć się pod pojęciami rehabilitacji społecznej i zawodowej i nieść ze sobą tworzenie warunków do większej aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych – ma jednocześnie zapewnić im dostęp do usług społecznych. Priorytet ten zakłada też działania w „drugą stronę”, tzn. przeprowadzenie reformy systemu rentowego, kształtowanie pozytywnych postaw wobec niepełnosprawności i usprawnianie systemu rehabilitacji.

Priorytet 4 – Tworzenie warunków sprzyjających integracji w starzejącym się społeczeństwie.

W planach strategii znalazło się rozwijanie systemu opieki pielęgnacyjnej, zapewnienie odpowiednich świadczeń emerytalnych na starość, czy aktywizacja i integracja lokalna osób w wieku poprodukcyjnym, w celu wykorzystania potencjału osób starszych w środowisku lokalnym. Założenia te mają być osiągnięte chociażby poprzez wprowadzenie rozwiązań pozwalających na godzenie aktywności zawodowej z opieką nad członkiem rodziny wymagającym pomocy; promocję, rozwój i wspieranie specjalistycznych form całodobowej opieki sprawowanej w domach pomocy społecznej; promowanie wartości uczestnictwa osób starszych w życiu społecznym, czy chociażby poprzez wdrożenie systemu emerytur pomostowych dla pracowników, którzy ze względu na rodzaj wykonywanej pracy i kryteria medyczne nie mogą kontynuować aktywności zawodowej do wieku emerytalnego.

Priorytet 5 – Aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych.

To zadanie odnosi się głównie do wdrożenia strategicznego planowania lokalnej i regionalnej polityki społecznej, profesjonalizacji służb społecznych oraz wdrożenia informacji i poradnictwa obywatelskiego, a także dostępu do lokalnych środków przekazu i Internetu. Jego założenie zawiera m. in. objęcie wszystkich gmin i powiatów jednolitym metodologicznie systemem budowania lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych wraz z systemem ewaluacji; zwiększenie liczby pracowników socjalnych z jednoczesnym ich doksztalcaniem oraz objęcie wszystkich gmin siecią punktów informacji obywatelskiej organizowanych przez samorządy lokalne oraz organizacje pozarządowe.

Priorytet 6 – Partnerstwo publiczno-społeczne podstawą rozwoju usług społecznych.

Priorytet ten ma być osiągnięty dzięki mobilizacji partnerów lokalnych, regionalnych i krajowych, wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego, wsparcie postaw obywatelskich i wzmocnienie partycypacji społecznej chociażby poprzez kształtowanie świadomości obywatelskiej, promocję działań prospołecznych (wolontariatu, filantropii), wsparcie lokalnych inicjatyw obywatelskich oraz wsparcie debaty publicznej.

Priorytet 7 – Integracja społeczna i zawodowa imigrantów.

W strategii polityki społecznej nie mogło zabraknąć planów wobec imigrantów, z racji coraz częstszych migracji społecznych. Najważniejszy z nich to wdrożenie polityki antidyskryminacyjnej, celem ograniczenia postaw ksenofobicznych wobec środowisk imigranckich, zaprojektowanie spójnego systemu współpracy z uchodźcami oraz ciągle doszkalanie kadr administracji publicznej, aby jak najlepiej przygotować ją do pracy z uchodźcami.

1.4 Strategia Rozwoju Powiatu Mogileńskiego na lata 2012-2020

Strategia Rozwoju Powiatu Mogileńskiego na lata 2012-2020 powstała w celu określenia kierunków działania powiatu, celu jego rozwoju, w perspektywie do roku 2020. Dokument ten zawiera cele i zadania rekomendowane do realizacji, obejmujące region działania Starostwa Powiatowego w Mogilnie (Powiat Mogileński).

Strategia Rozwoju Powiatu Mogileńskiego zawiera zadania w podziale na następujące cele strategiczne:

1. Ochrona środowiska naturalnego, rolnictwa i ochrony przyrody,
2. Wzmocnienie sektora pozarządowego Powiatu Mogileńskiego,
3. Promocja i ochrona zdrowia oraz rozwój opieki społecznej,
4. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości,
5. Rozwój gospodarczy i infrastruktury w zakresie komunikacji i bezpieczeństwa.

Działania w zakresie promocji i ochrony zdrowia oraz rozwoju opieki społecznej jak również rozwoju lokalnej przedsiębiorczości prowadzą w szczególności do poprawy jakości życia ludności. W obrębie celu strategicznego „Promocja i ochrona zdrowia oraz rozwój opieki społecznej” wyznaczono jeden cel szczegółowy – „Promocja i profilaktyka zdrowia”. W ramach tego celu szczegółowego planuje się zrealizowanie następujących zadań:

Z.III.1. Koordynowanie działań pomiędzy samorządami gminnymi w zakresie realizacji programów oświatowo-zdrowotnych, w szczególności na rzecz zwiększenia udziału ludności powiatu w profilaktycznych badaniach przesiewowych, zwłaszcza dotyczących profilaktyki przeciwnowotworowej.

Z.III.2 Udział w finansowaniu szczepień zalecanych w przypadku chorób stanowiących problem zdrowotny i społeczny (grypa dla osób w grupach ryzyka, nowotwory, choroby inwazyjne) oraz rozwijanie innych form działań profilaktycznych i promocyjnych.

Z.III.3. Aktywizowanie wszystkich podmiotów społeczno-gospodarczych na rzecz działań w zakresie promocji zdrowia, szczególnie:

1. pracodawców w zakresie eliminacji zagrożeń w środowisku pracy poprzez np. organizację powiatowych konkursów,
2. aktywizację organizacji pozarządowych do działań na rzecz umacniania zdrowia w ich lokalnych obszarach działania, w oparciu o ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
3. docelowo przystąpienie Powiatu do zrzeszenia „Zdrowych miast”.

1.5 Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2011-2015 dla Powiatu Mogileńskiego

Zgodnie z Uchwałą nr XVI/85/11 Rady Powiatu w Mogilnie z dnia 28 listopada 2011 roku przyjęto „Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2011-2015 dla Powiatu Mogileńskiego”. W ramach tego dokumentu wyodrębniono główne działania mające na celu:

1. poprawę jakości usług wspierających osoby z zaburzeniami psychicznymi i osoby z ich otoczenia,
2. minimalizowanie zagrożeń dla zdrowia psychicznego w grupach szczególnego ryzyka w zakresie zapadalności na zaburzenia psychiczne, jakimi w Powiecie Mogileńskim są:
 - Osoby z dysfunkcyjnych środowisk rodzinnych,
 - Osoby bezrobotne,
 - Osoby w wieku emerytalnym,
 - Osoby niepełnosprawne i przewlekle chorujące.

Lokalny Program Promocji Zdrowia Psychicznego przewiduje działania w następujących kierunkach:

1. Upowszechnianie wiedzy na temat zdrowia psychicznego,
2. Podwyższanie bezpieczeństwa społecznego i zdrowotnego w zakresie zdrowia psychicznego,
3. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających zrozumieniu i akceptacji wobec osób z zaburzeniami psychicznymi,

Wymienione powyżej cele mają zostać spełnione poprzez realizowanie programów psychoprofilaktycznych dla grup szczególnego ryzyka (dzieci i młodzieży, zwłaszcza z rodzin dysfunkcyjnych, dla osób bezrobotnych, dla osób w wieku emerytalnym, dla niepełnosprawnych i osób z ich otoczenia), programów psychoedukacyjnych oraz przedsięwzięć integracyjnych promujących potencjał osób z zaburzeniami psychicznymi.

2.1 Ogólna charakterystyka powiatu

Powiat Mogileński znajduje się na północy Polski, a dokładniej na południowo-zachodnich terenach Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Został utworzony w dniu 1 stycznia 1999 roku w wyniku wprowadzonej reformy administracyjnej kraju. Siedzibą władz powiatu jest miasto Mogilno. Jego powierzchnia wynosi 675 km², co stanowi 3,8% powierzchni Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Powiat tworzą cztery gminy – **dwie miejsko-wiejskie: Mogilno i Strzelno oraz dwie wiejskie: Dąbrowa i Jeziora Wielkie**. Rozkład powierzchni poszczególnych gmin w odniesieniu do ogólnej wielkości powiatu przedstawia się następująco:

1. Gmina Mogilno – 37,9%,
2. Gmina Strzelno – 27,4%,
3. Gmina Jeziora Wielkie – 18,4%,
4. Gmina Dąbrowa – 16,3%.

Powiat Mogileński graniczy bezpośrednio z powiatami: żnińskim i inowrocławskim, należącymi do tego samego co on województwa oraz z powiatami: gnieźnieńskim, konińskim i słupeckim przypisanym terytorialnie do Województwa Wielkopolskiego. Powierzchnię Powiatu Mogileńskiego z podziałem na poszczególne gminy obrazuje rysunek nr 1.

Rysunek 1. Powierzchnia Powiatu Mogileńskiego i gmin



Źródło danych: Bank Danych Lokalnych – GUS, stan na 2010 r.

2.2 Sytuacja demograficzna i społeczna Powiatu Mogileńskiego

2.2.1 Ludność z podziałem na gminy

Powiat Mogileński według stanu na 31 grudnia 2010 roku faktycznie zamieszkiwały 46 883 osoby. Biorąc natomiast pod uwagę stałe miejsce zameldowania, ich liczba zwiększa się o 113 osób. Udział kobiet w liczbie ludności faktycznie zamieszkującej tereny powiatu wyniósł 51,0%. Natomiast mieszkańcy miast stanowili blisko 39%. Średnia gęstość zaludnienia w powiecie jest niższa od średniej w województwie – wynosi 69 osób na 1 km², podczas gdy średnia dla województwa kujawsko-pomorskiego wynosi 115 osób. Najwyższa gęstość zaludnienia występuje w gminie miejsko-wiejskiej Mogilno (98 osób na km²), którą zamieszkuje ponad połowa ogółu mieszkańców powiatu (53,4%) – w tym około połowa z nich miasto Mogilno. W gminach Strzelno, Dąbrowa i Jeziora Wielkie gęstość zaludnienia wynosi odpowiednio: 66 os./km², 43 os./km² oraz 41 os./km². Udział mieszkańców tych gmin, w ogólnej liczbie mieszkańców powiatu, kształtuje się w granicach od 10% do 26%, przy czym najniższy udział odnotowano w Gminie Dąbrowa (10,1%). W przypadku Gminy Mogilno połowa jej mieszkańców zamieszkuje miasto, pozostała część – obszar wiejski¹. Szczegółowe dane przedstawia tabela nr 1.

Tabela 1. Stan ludności w powiecie i gminach na tle województwa

Jednostka terytorialna	Liczba mieszkańców	Odsetek kobiet	Odsetek zamieszkałych na wsi	Odsetek zamieszkałych w mieście	Gęstość zaludnienia [os./km ²]
Województwo Kujawsko-Pomorskie	2 069 543	51,8%	39,5%	60,5%	115
Powiat Mogileński	46 883	51,0%	61,2%	38,8%	69
Gmina Dąbrowa	4 755	50,0%	100,0%	0,0%	43
Gmina Jeziora Wielkie	4 979	51,2%	100,0%	0,0%	41
Gmina Mogilno	25 028	51,1%	50,9%	49,1%	98
Gmina Strzelno	12 121	51,2%	51,3%	48,7%	66

Źródło danych: Bank Danych Lokalnych – GUS, stan na 31.12.2010 r. Opracowanie własne.

Porównując ostatnie dziesięciolecie, liczba ludności Powiatu Mogileńskiego zmniejszyła się o 542 osoby. W 2000 roku powiat liczył bowiem 47 425 mieszkańców. Interesujące są też dane w gminach. Analizując gminy miejsko-wiejskie, zauważyć można, iż w obu odsetek mieszkańców maleje, ale w Gminie Strzelno jest on większy. Od roku 2000 liczba mieszkańców Mogilna zmalała o 67 osób, natomiast Strzelna aż o 352 osoby.

¹ Strategia Rozwoju Powiatu Mogileńskiego na lata 2012-2020.

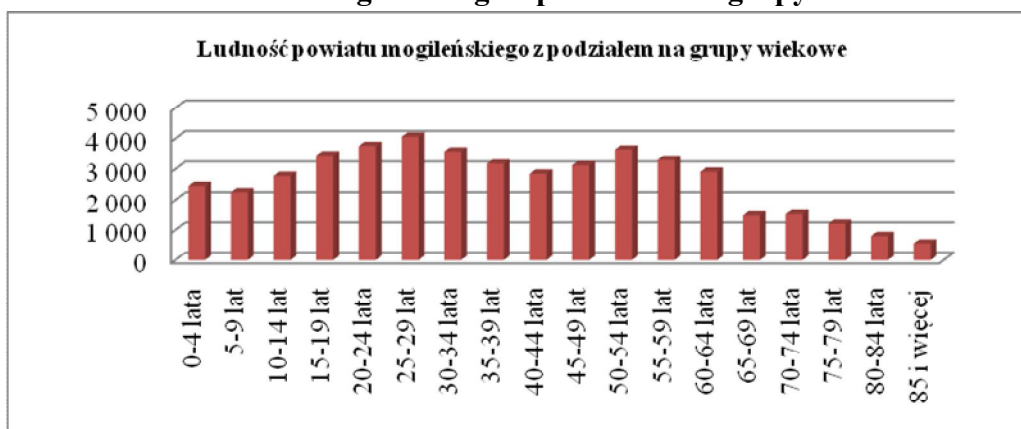
Inna tendencja występuje z kolei w gminach wiejskich. Wprawdzie w Jeziorach Wielkich liczba ludności w latach 2000-2010 zmalała nieznacznie, bo tylko o 142 osoby, jednak już w Gminie Dąbrowa jako jedynej nastąpił wzrost mieszkańców – na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat o 19 osób. Zaznaczyć trzeba, że dane opisane powyżej dotyczą osób faktycznie zamieszkujących powiat.

Dane demograficzne ujęte w niniejszej strategii diagnozują społeczeństwo w Powiecie Mogileńskim i poszczególnych gminach. Z tych grup bowiem wywodzą się klienci jednostek pomocy społecznej. Poza tym dane te pozwoliły określić występujące tendencje, a więc stały się spadkiem liczby mieszkańców oraz starzeniem się społeczeństwa. Osoby starsze, z racji bardzo często posiadanych wielu schorzeń lub niepełnosprawności, w przeważającej liczbie są lub staną się w przyszłości grupą, która wymaga zdecydowanej pomocy takich instytucji jak Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

2.2.2 Ludność z podziałem na płeć i wiek

Charakterystyka ludności Powiatu Mogileńskiego z uwzględnieniem grup wiekowych przedstawia się następująco:

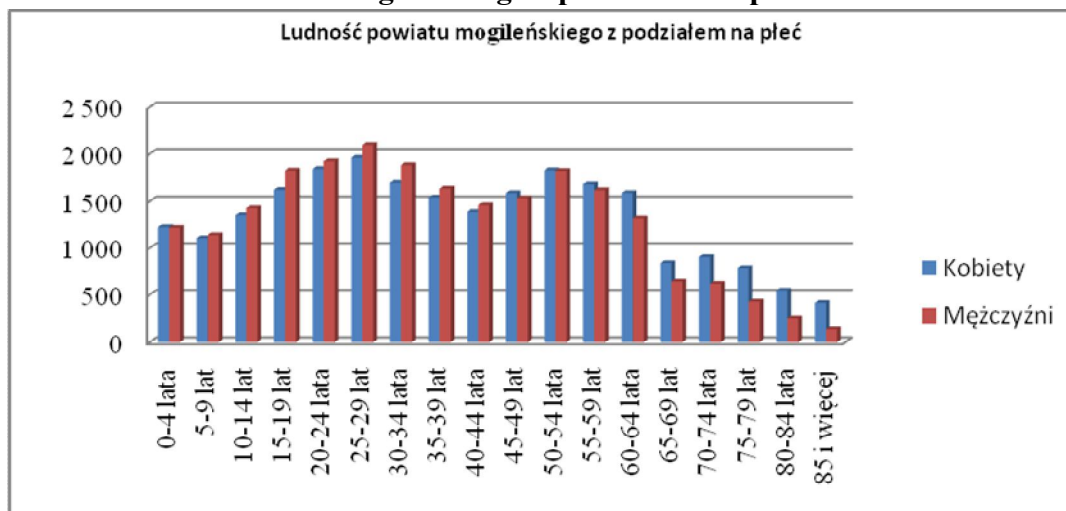
Wykres 1. Ludność Powiatu Mogileńskiego z podziałem na grupy wiekowe.



Źródło danych: Bank Danych Lokalnych – GUS, stan na 31.12.2010 r. Opracowanie własne.

Powyższy wykres nr 1 ukazał, iż najliczniej reprezentowaną grupą wiekową w Powiecie Mogileńskim jest grupa z przedziału 25 – 29 lat i to zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn. Poszczególne grupy wiekowe są podobnie reprezentowane, różnice między nimi są nieznaczne, wyjątek stanowią grupy powyżej 65 roku życia. Tutaj rzadko liczba osób przekracza 1,5 tysiąca. Porównując płeć, w grupach powyżej 45 lat kobiet jest zdecydowanie więcej niż mężczyzn, z kolei w grupach młodszych do 40 roku życia, mężczyźni nieznacznie, ale stanowią większość. Społeczeństwo Powiatu Mogileńskiego jest więc stosunkowo młode i zachowuje ogólnoswiatowe tendencje, tzn. kobiety żyją dłużej od mężczyzn. Wykres nr 2 obrazuje ludność Powiatu Mogileńskiego z podziałem na płeć.

Wykres 2. Ludność Powiatu Mogileńskiego z podziałem na płeć.



Źródło danych: Bank Danych Lokalnych – GUS, stan na 31.12.2010 r. Opracowanie własne.

Zaprezentowany powyżej rozkład wieku mieszkańców może mieć istotne znaczenie dla polityki społecznej Powiatu Mogileńskiego. Wyodrębnienie kilku grup wiekowych pozwala jednocześnie na wskazanie potencjalnych problemów, z którymi mogą borykać się osoby do nich przynależące.

Charakteryzując osoby młode (należące do przedziału wiekowego 15-25 lat) należy zwrócić uwagę na brak możliwości aktywnego i ciekawego spędzania przez nie czasu wolnego. Sytuacja taka może rodzić niebezpieczeństwo wejścia w nałogi, konfliktów z prawem i przerwania edukacji. W dłuższej perspektywie może się to przyczynić do tego, iż młodzież ta stanie się „klientem” instytucji pomocy społecznej.

Poza tym osoby te wchodzą najczęściej na rynek pracy. Niejednokrotnie mają problem ze znalezieniem pierwszego zatrudnienia, przede wszystkim z powodu braku doświadczenia zawodowego, które jest szczególnie poszukiwane i cenione przez pracodawców. Młode osoby coraz częściej biorą udział w czynach zabronionych związanych z przemocą, czy borykają się z problemami natury psychologicznej i uciekając przed nimi, jednocześnie popadają w alkoholizm czy narkomanię. Instytucje opieki społecznej mogą w przyszłości stanąć przed koniecznością prowadzenia zajęć dotyczących uzależnień, pomocy psychologicznej bądź też radzenia sobie z agresją.

Warto także zwrócić uwagę na rodzinę (najczęściej zakładają ją osoby w przedziale wiekowym 25-39 lat) jej niestabilność, zanikanie wpływu rodziców na dzieci oraz brak skutecznych form kontroli nad nimi. Rodzice coraz mniej czasu poświęcają dzieciom. Natłok obowiązków nie pozwala na systematyczne przekazywanie im wzorców, norm i zachowań. Dziecko szuka ich więc w swoim otoczeniu rówieśniczym, tam zdobywa autorytety, których nie zawsze jest w stanie nabyć w domu. Rodzące się konflikty mogą stać się przyczyną większych problemów wychowawczych, które często muszą być rozwiązywane przez instytucje pomocy społecznej.

Osoby dojrzałe (w wieku około 40-50 lat) pomimo posiadania doświadczenia zawodowego oraz ustabilizowanej sytuacji życiowej mogą mieć problemy ze znalezieniem zatrudnienia, co może wynikać z panującego przekonania o ich mniejszej efektywności w pracy.

Jeśli chodzi natomiast o osoby starsze z reguły nie wykonują już pracy zarobkowej, korzystają natomiast ze świadczeń emerytalnych bądź rentowych. Ich wysokość często prowadzi do życia w nędzy. Grupa ta, borykać się może z wieloma problemami, spośród których wskazać można na długotrwałe choroby, samotność czy też szeroko rozumianą niepełnosprawność. W codziennym życiu tej grupy wiekowej duże utrudnienie stanowią mogą bariery architektoniczne, bariery w komunikacji publicznej czy też utrudniony dostęp do świadczeń zdrowotnych bądź socjalnych. Konieczne będzie wsparcie tych osób w zakresie opieki zdrowotnej oraz rehabilitacyjnej. Wzrośnie znaczenie dofinansowań do wyjazdów na turnusy rehabilitacyjne, częstym elementem będzie również udostępnienie możliwości wypożyczenia specjalistycznego sprzętu.

2.2.3 Poziom bezrobocie mieszkańców Powiatu Mogileńskiego

Stopa bezrobocia rejestrowanego w Powiecie Mogileńskim wyniosła na koniec 2010 roku 20,7%, podczas gdy poziom bezrobocia w tym samym czasie w województwie wynosił 16,6%, zaś w kraju 12,3%. Na przestrzeni lat 2005-2008 miał miejsce spadek stopy bezrobocia na terenie powiatu, łącznie o 8,6 pkt. procentowych. Spadek ten stanowił odzwierciedlenie tendencji ogólnowojevodzkiej oraz krajowej. Od końca 2008 do końca 2010 roku poziom bezrobocia w powiecie wzrósł o blisko 2 pkt. procentowe. Podobnie zarówno w Polsce, jak i w województwie kujawsko-pomorskim, na przestrzeni lat 2008-2010 zanotowano wzrost stopy bezrobocia.

Tabela nr 2 przedstawia liczbę osób bezrobotnych z terenu Powiatu Mogileńskiego z podziałem na płeć oraz z podziałem na osoby z prawem i bez prawa do zasiłku. Dane te ukazują ogólnopolskie tendencje, mianowicie zdecydowana większość z ogółu bezrobotnych Powiatu Mogileńskiego to kobiety, którym coraz trudniej znaleźć zatrudnienie. Ponad dziewięćset mieszkańców powiatu posiada prawo do zasiłku; zostali zatem pozbawieni pracy, ale posiadają co najmniej rok stażu pracowniczego – ponad połowa z tej liczby to kobiety. Prawie trzy tysiące osób nie jest wspomagane zasiłkami wypłacanymi przez Powiatowy Urząd Pracy w Mogilnie.

Tabela 2. Osoby bezrobotne z prawem do zasiłku w Powiecie Mogileńskim

Liczba osób bezrobotnych ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Liczba osób bezrobotnych z prawem do zasiłku ogółem	Liczba kobiet z prawem do zasiłku	Liczba osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku
3 790	2 279	1 511	903	469	2 887

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Mogilnie, stan na 31.12.2010 r.

Pośrednictwem pracy, jak i całą problematyką bezrobocia, zajmuje się w Powiecie Mogileńskim Powiatowy Urząd Pracy w Mogilnie. Kieruje on swoje działania również do osób niepełnosprawnych. Zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z 27 sierpnia 1997 roku Dz. U. z 2011 roku Nr 127, poz.721 działania te mieszczą się w obrębie tzw. rehabilitacji zawodowej. W jej ramach udziela się bezzwrotnych dotacji osobom niepełnosprawnym na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz dotacji pracodawcom na doposażenie lub wyposażenie stanowisk pracy tworzonych dla osób niepełnosprawnych.

Osoby niepełnosprawne zarejestrowane w powiatowym urzędzie pracy jako osoby poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu, posiadające prawo do renty szkoleniowej, mogą korzystać z organizowanych przez powiatowy urząd pracy przekwalifikowaniach. Źródłem ich wydatkowania jest Fundusz Pracy. Dodatkowo osoba niepełnosprawna może ubiegać się o jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Osoba taka posiadająca status bezrobotnej może korzystać ze środków Funduszu Pracy lub Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Niepełnosprawny mający status poszukującego pracy niepozostający w zatrudnieniu otrzyma pomoc tylko ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.²

Powiatowy Urząd Pracy w Mogilnie od kilku lat realizuje Program „JUNIOR – program aktywizacji zawodowej absolwentów niepełnosprawnych”. W ramach programu udzielana jest ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych pomoc osobie niepełnosprawnej, skierowanej na staż w formie dofinansowania będącego świadczeniem na rehabilitację zawodową. Wysokość uzyskanych świadczeń zależy od posiadanej grupy inwalidzkiej. Program stanowi dodatkową zachętę do przyjmowania niepełnosprawnych absolwentów na staże zawodowe przez pracodawców poprzez wypłacanie im premii po zakończeniu stażu.³

Rodzaje form pomocy skierowanych do osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy z terenu Powiatu Mogileńskiego przedstawia tabela nr 3. Na przestrzeni trzech lat wzrosły kwoty wypłacanych świadczeń o prawie sto tysięcy złotych.

² www.pupmogilno.pl.

³ Tamże.

Powoli rośnie również liczba osób niepełnosprawnych otwierających własną działalność gospodarczą.

Tabela 3. Formy pomocy skierowane do osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy z terenu Powiatu Mogileńskiego

L.p.	Formy pomocy skierowane do osób niepełnosprawnych	2008		2009		2010	
		Kwota	Liczba osób	Kwota	Liczba osób	Kwota	Liczba osób
1.	Jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej (dotacje)	19.000,00	1	22.000,00	1	100.000,00	3
2.	Doposażenie stanowisk pracy	0	0	44.000,00	2	0	0
3.	Stáže w ramach Programu „Junior”	29.957,88	8	38.751,19	8	43.840,43	9
RAZEM		48.957,88	9	104.751,19	11	143.840,43	12

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Mogilnie. Opracowanie własne.

Rozdział 3 Pomoc społeczna w Powiecie Mogileńskim – diagnoza problemów społecznych

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Obowiązek zapewnienia realizacji zadań pomocy społecznej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Założeniem pomocy społecznej jest wsparcie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej, pomoc w ich życiowym usamodzielnieniu a także zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie. Na terenie Powiatu Mogileńskiego funkcjonują instytucje działające na rzecz pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych czy pomocy rodzinie. Działania w tej kwestii unormowane ustawą o pomocy społecznej realizują zarówno powiatowe centra pomocy rodzinie, jak i ośrodki pomocy społecznej.

3.1 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mogilnie

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mogilnie jest jednostką organizacyjną Powiatu Mogileńskiego działającą od 1999 roku, podporządkowaną bezpośrednio Zarządowi Powiatu, realizującą zarówno zadania własne, jak i z zakresu administracji rządowej.

3.1.1 Prawne podstawy działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mogilnie działa na podstawie:

1. Uchwały Rady Powiatu w Mogilnie Nr XXXIV/09 z dnia 22 maja 2009r., uchwały w sprawie utworzenia Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mogilnie;
2. Ustawy z dnia z 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U z 2001r. Nr 142, poz.1592 z późn. zm.);
3. Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2010r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.);
4. Ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U z 2009r. Nr 175, poz 1362 z późn. zm.);
5. Ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.);
6. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011r. Nr 149, poz. 887);

7. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2011r. Nr 231, poz. 1375);
8. Statutu Powiatu Mogileńskiego z dnia 23.09.2002r. będącego załącznikiem do Uchwały Nr XLV/267/02 Rady Powiatu w Mogilnie z późn. zm.;
9. Statutu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mogilnie będącego załącznikiem do Uchwały Rady Powiatu w Mogilnie Nr XXXIV/09 z dnia 22 maja 2009 r.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie swoim zakresem działania obejmuje gminy należące do Powiatu Mogileńskiego, czyli: Mogilno, Strzelno, Dąbrowa i Jeziora Wielkie. Przedmiotem działania jest z kolei:

1. Łagodzenie skutków:
 - a. wykluczenia społecznego,
 - b. sieroctwa społecznego i biologicznego,
 - c. przemocy w rodzinie,
 - d. demoralizacji nieletnich,
 - e. niepełnosprawności.
2. Pomoc uchodźcom w zakresie integracji.
3. Wypłacania świadczeń wynikających z ustawy o pomocy społecznej.
4. Realizacja programów rządowych i unijnych.

Zarządzaniem i organizacją Centrum zajmuje się powołany przez Zarząd Powiatu Kierownik, posiadający odpowiednie kwalifikacje. Podlegają mu osoby zatrudnione na stanowiskach do spraw: obsługi osób niepełnosprawnych, rodzin zastępczych i księgowości. Podstawą gospodarki finansowej Centrum jest roczny plan finansowy zatwierdzony przez Radę Powiatu w formie uchwały budżetowej.⁴

Szczegółowe zasady funkcjonowania Centrum, strukturę organizacyjną oraz zakres jego działania, określa przyjęty w drodze uchwały przez Zarząd Powiatu Mogileńskiego „Regulamin Organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mogilnie”.

Centrum realizuje zadania własne powiatu z zakresu pomocy społecznej i zadania z zakresu administracji rządowej wynikające z odrębnych ustaw. **Do zadań własnych powiatu wynikających z ustawy o pomocy społecznej należy m.in.:**

⁴ Statut Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mogilnie, Załącznik do Uchwały Nr XXXIV/09 Rady Powiatu w Mogilnie z dnia 22 maja 2009 r.

1. opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych,
2. prowadzenie specjalistycznego poradnictwa,
3. organizowanie opieki w rodzinach zastępczych,
4. zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, w szczególności przez organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci i młodzieży, w tym placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym, a także tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie,
5. pokrywanie kosztów utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych i w rodzinach zastępczych, również na terenie innego powiatu,
6. przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze,
7. pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia,
8. pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, mającym trudności w integracji ze środowiskiem,
9. prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób,
10. prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
11. prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej,
12. udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach,
13. szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu,

14. podejmowanie innych działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych.⁵

Natomiast na zadania z zakresu administracji rządowej, realizowane przez powiat, składają się działania:

1. pomocy cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,
2. prowadzenia i rozwoju infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
3. realizacji zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia,
4. udzielania cudzoziemcom pomocy w zakresie interwencji kryzysowej,
5. finansowania pobytu w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz w rodzinach zastępczych dzieciom cudzoziemców,
6. realizacji zadań z dziedziny przysposobienia międzynarodowego dzieci, w tym zlecenie realizacji tych zadań podmiotom prowadzącym niepubliczne ośrodki adopcyjno-opiekuńcze wyznaczone przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.⁶

Powiat oprócz wymienionych wyżej działań realizuje też zadania wynikające z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Bezpośrednią instytucją zajmującą się nimi jest również Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, a w swoich obowiązkach ma:

1. opracowywanie i realizację, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie:
 - rehabilitacji społecznej,
 - rehabilitacji zawodowej i zatrudniania,
 - przestrzegania praw osób niepełnosprawnych,
2. współpracę z instytucjami administracji rządowej i samorządowej w opracowywaniu i realizacji ww. programów,

⁵ Ustawa z dnia 12 marca 2004 o pomocy społecznej (Dz.U. z 2009 r. nr 175 poz.. 1362).

⁶ Tamże.

3. podejmowanie działań zmierzających do ograniczania skutków niepełnosprawności,
4. współpracę z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej tych osób,
5. dofinansowanie:
 - uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
 - sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
 - zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
 - likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
 - rehabilitacji dzieci i młodzieży,
6. dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej.⁷

Wykonanie powyższych czynności Powiatowe Centrum może realizować wspólnie z organami administracji rządowej i samorządowej, organizacjami społecznymi, charytatywnymi, stowarzyszeniami, grupami samopomocy społecznej, Kościołem Katolickim oraz innymi kościołami i związkami wyznaniowymi. Wspierać Centrum mogą również instytucje i zakłady pracy. Zasady współpracy ustala natomiast Rada Powiatu, biorąc pod uwagę wytyczne ustawy o pomocy społecznej.⁸

3.1.2 Pomoc społeczna realizowana przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mogilnie.

Adresatem pomocy społecznej jest przede wszystkim rodzina rozumiana jako całość. Pomoc społeczna ma nie tylko wspierać tę rodzinę, ale ma także reagować na nowe sytuacje, w których ona się znalazła. Instytucje mające w swoich kompetencjach działalność z zakresu pomocy społecznej powinny doprowadzać, w miarę możliwości, do ich życiowego usamodzielnienia i umożliwienia im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka. Powinny także zapewnić profesjonalną pomoc rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie.

⁷ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721).

⁸ Regulamin Organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mogilnie przyjęty Uchwałą Zarządu Powiatu w Mogilnie w 2009 r.

Pomoc jest kierowana do rodzin poprzez realizację **programu budowania lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną dla Powiatu Mogileńskiego na lata 2010-2015**, a także zostanie opracowany i realizowany **3-letni powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej**. Adresatami programu są rodziny biologiczne, rodziny zastępcze, usamodzielniani wychowankowie rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych, a także kadra pomocy społecznej z terenu Powiatu Mogileńskiego.

Celem głównym tego programu jest wypracowanie spójnego i kompleksowego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną. Zadanie to ma być zrealizowane przy pomocy określonych **celów szczegółowych**, jakimi są:

1. rozwój usług profilaktyczno-wspierających kierowanych do rodzin dysfunkcyjnych, zagrożonych patologią,
2. doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem przebywającym w naturalnym środowisku rodzinnym i poza rodziną,
3. przygotowanie wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych do pełnego usamodzielnienia,
4. doskonalenie kadr jednostek pomocy społecznej.

W obrębie powyższych celów **przewidywanymi działaniami** jest chociażby prowadzenie specjalistycznego poradnictwa; prowadzenie programów i spotkań edukacyjnych dla rodziców; inicjowanie dla nich grup wsparcia; prowadzenie programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy; promowanie w środowisku lokalnym zastępczych form opieki; przyznawanie pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie oraz pomocy pieniężnej na zagospodarowanie w formie rzeczowej dla wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych, czy organizowanie cyklicznych szkoleń pracowników służb społecznych w celu wymiany doświadczeń i zdobywania nowej wiedzy z zakresu wsparcia dziecka i rodziny.

Założonymi efektami tego programu ma być m. in. zwiększenie wiedzy rodziców dotyczącej wychowywania i rozwiązanie ich trudności opiekuńczo-wychowawczych z dziećmi; zwiększenie liczby niespokrewnionych z dzieckiem oraz zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych; pozyskanie przez Powiat Mogileński mieszkania chronionego dla usamodzielnianych wychowanków, a także wzrost wiedzy i umiejętności wśród kadry pomocy społecznej oraz wdrażanie innowacyjnych metod w pracy z rodziną problemową.

Należy nadmienić, że program ten ma charakter otwarty, tzn. będzie systematycznie aktualizowany w miarę pojawiających się potrzeb. **Koordynator, czyli Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mogilnie**, będzie w tym zakresie współpracował ze wszystkimi dostępnymi w powiecie jednostkami zajmującymi się pomocą społeczną dla szeroko rozumianej rodziny.

I. Założenia aktywnej polityki społecznej realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mogilnie.

Polska z dniem 1 maja 2004 r. stała się członkiem Unii Europejskiej i dlatego też bierze udział w programach wspólnotowych dotyczących rozwiązań społecznych, głównie takich, które zapobiegają wykluczeniu społecznemu. Rada Europejska w grudniu 2000 r. w Nicei przyjęła konkretne wytyczne w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego (Agenda Społeczna). Zasadniczym celem przewidzianym w Agendzie było „bardziej spójne społeczeństwo: równe szanse dla wszystkich”. Dokument rozszerzono w 2005 roku przez zatwierdzenie przez Komisję Europejską drugiej fazy Agendy Społecznej, obejmującej okres pięcioletni. Jej mottem stało się sformułowanie: „Społeczna Europa w gospodarce światowej: zatrudnienie i szanse dla wszystkich” – gwarantujące zatrudnienie i zwiększenie szans na jego osiągnięcie. W tym samym 2005 roku przyjęto Strategiczne Wytyczne Wspólnoty na lata 2007-2013.

Oprócz wymienionych powyżej dokumentów w polityce aktywności społecznej Unii Europejskiej pojawiło się jeszcze mnóstwo strategii, czy inicjatyw, jak choćby Inicjatywa Wspólnotowa EQUAL – finansowana przez Europejski Fundusz Społeczny, która miała na celu testować i promować nowe sposoby zwalczania wszystkich form dyskryminacji i nierówności na rynku pracy, zarówno wobec osób zatrudnionych, jak i poszukujących pracy. EQUAL obejmuje również działania na rzecz osób ubiegających się o status uchodźcy, a więc te, które wchodzą w nurt pomocy społecznej.

Drugim z ważnych obszarów polityki społecznej są sprawy osób niepełnosprawnych. Każde z państw członkowskich ma własny system orzekania o niepełnosprawności

Wyróżnia się jednak najważniejsze jej rodzaje:

- sensoryczna – uszkodzenie narządów zmysłowych (należą do tej grupy osoby niewidome i słabo widzące, oraz niesłyszące i słabo słyszące),
- fizyczna – uszkodzenie narządu ruchu (osoby posiadające schorzenia układu ruchowego oraz zmagające się z przewlekłymi schorzeniami narządów wewnętrznych),
- psychiczna – wyróżnia się w tej grupie osoby umysłowo upośledzone z niepełnosprawnością intelektualną, osoby psychicznie chore z zaburzeniami osobowości i zachowania oraz osoby cierpiące na epilepsję – z zaburzeniami świadomości,
- złożona – posiadają ją osoby dotknięte więcej niż jedną niepełnosprawnością.

Unia Europejska tworzy strategie na rzecz osób niepełnosprawnych, bazując szczególnie na działaniach dwóch organizacji międzynarodowych, to jest: Rady Europy i Organizacji Narodów Zjednoczonych. Prawa osób niepełnosprawnych ujmowane są

w kontekście praw człowieka. Oznacza to, że przysługują im takie same prawa, jak innym obywatelom, gwarantowane w rozmaitych konwencjach międzynarodowych, w Traktacie o Unii Europejskiej i konstytucjach poszczególnych krajów członkowskich.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej również dostrzega problemy osób niepełnosprawnych i dąży do zminimalizowania tego zjawiska. Pomóc ma w tym przyjęta Karta Praw Osób Niepełnosprawnych, powołana uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 roku oraz podpisana w Gdańsku w 2000 roku Karta Powinności Człowieka. Dokumenty te stanowią jednak tylko załączek działań ustawodawczych skierowanych do osób niepełnosprawnych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mogilnie podejmuje działania w zakresie aktywnej polityki społecznej m.in. poprzez realizowanie projektów unijnych oraz organizowanie szkoleń dla kadry pomocy społecznej z terenu Powiatu Mogileńskiego.

1. Projekt systemowy „Wyrównajmy szanse”.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mogilnie podejmuje działania w zakresie aktywnej polityki społecznej m.in. poprzez realizowanie projektów unijnych. Głównym celem projektu systemowego „Wyrównajmy szanse” jest wspomaganie rozwoju społeczności lokalnej za pomocą aktywnej integracji, aktywizacji środowiska lokalnego, a także przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu w tejsze społeczności. Celami szczegółowymi są:

1. zwiększenie i zdobycie nowych kompetencji i kwalifikacji zawodowych osób wykluczonych społecznie,
2. aktywna integracja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
3. zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej,
4. przeciwdziałanie wycofaniu społecznemu,
5. rozwój umiejętności społecznych,
6. tworzenie systemu wsparcia dla osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym,
7. zapobieganie marginalizacji osób i rodzin poprzez wyrównywanie szans dla grup marginalizowanych, m.in. osób niepełnosprawnych, długotrwale bezrobotnych, osób i rodzin doświadczających przemocy, osób uzależnionych, a także sprawców nadużyć i przemocy w rodzinie.

W ramach projektu systemowego realizowany jest Program Aktywności Lokalnej „Wyrównajmy szanse” dla Powiatu Mogileńskiego rozpisany na lata 2010 - 2013, który określa zakres działań w obszarze wzmacniania społeczności. Program ten wskazuje na

problemy z jakimi boryka się społeczność lokalna oraz określa kierunki działań, które mają na celu poprawę sytuacji w tym zakresie. Wyznacza on również mechanizmy, które służyć mogą wzrostowi spójności społecznej a przy tym intensyfikują efektywność zmian.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mogilnie realizuje projekt „Wyrównajmy Szanse” od 2008 roku, kiedy to pod koniec lutego przekazano deklarację przystąpienia do realizacji projektu systemowego w ramach Priorytetu VII Promocja integracji społecznej, Działania 7.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji, Działania 7.1.2 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie.

Działania związane z projektem kierowane są co roku do innych grup docelowych. Beneficjenci projektu otrzymują urozmaicone formy wsparcia związane z ich potrzebami. Charakteryzując grupy uczestników należy podkreślić, że byli nimi między innymi niepełnosprawni, osoby opuszczające placówki opiekuńczo-wychowawcze, rodziny zastępcze, a także członkowie rodzin doświadczający przemocy oraz jej sprawcy.

Formy wsparcia kierowane do ww. grup związane są głównie z organizowanymi kursami i szkoleniami. Należałoby wymienić chociażby możliwość uczestnictwa w kursach komputerowych, prawa jazdy, czy zajęć na których można zdobywać umiejętności stricte zawodowe tzn. hurtownika - sprzedawcy, płytkarza, florysty lub kosmetyczki. Poza tym osoby objęte wsparciem nabywają wiedzę z zakresu doradztwa zawodowego, treningu kompetencji i umiejętności społecznych. Nabywają ponadto wiedzę związaną z usamodzielnieniem się oraz uczestniczą w zajęciach, które mają na celu pomóc im powrócić do życia w społeczeństwie.

Działania związane z realizacją projektu „Wyrównajmy szanse” pozwalają wskazać osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym w jaki sposób należy zmagać się z problemami codziennego życia. Grupy społeczne biorące w nim udział uczą się, jak poradzić sobie na rynku pracy, jak rozwiązać skomplikowane i zawile kwestie związane z życiem rodzinnym, jak kontrolować swoje emocje i zachowania agresywne. Osiągane w tych kwestiach rezultaty pozwolą na kontynuację niniejszego programu również w kolejnych latach.

2. Szkolenia dla kadry pomocy społecznej

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mogilnie corocznie realizuje zadanie wynikające z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, tj. art. 19 ust. 14, który do zakresu zadań własnych powiatu nakłada obowiązek szkolenia i doskonalenia kadr pomocy społecznej z terenu Powiatu Mogileńskiego.

Organizowane szkolenia skierowane są nie tylko do kadry pomocy społecznej, ale także i do osób zajmujących się zjawiskiem przemocy w rodzinie. Uczestnikami są więc

przedstawiciele policji, pracownicy ośrodków wychowawczych, pedagodzy, pracownicy socjalni, sędziowie oraz kuratorzy z terenu Powiatu Mogileńskiego.

Spotkania prowadzone są przez ekspertów najczęściej z dziedziny pomocy społecznej, a główna ich tematyka dotyczy m. in. zmian w ustawodawstwie dotyczącym chociażby przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Szkolenia oprócz nabytej wiedzy pozwalają na wymianę doświadczeń i informacji, umożliwiają zwiększenie kompetencji zawodowych ich uczestników w obszarze przeciwdziałania przemocy. Uczestnicy ponadto poszerzają swoją wiedzę dotyczącą sytuacji ofiar i sprawców przemocy oraz mogą zapoznać się z narzędziami prawnymi. Współpraca przedstawicieli tyłu jednostek umożliwia również podejmowanie działań w ramach powoływanych zespołów interdyscyplinarnych.⁹

Ostatnie spotkanie w Inowrocławiu zorganizowały Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie z Mogilna i Inowrocławia przy udziale Stowarzyszenia na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” z Warszawy.

II. Działalność Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w zakresie funkcjonowania rodzin zastępczych.

Rodzinna opieka zastępcza, ze względu na swą specyfikę oraz indywidualny kontakt dziecka z opiekunem, jest obecnie jedną z najbardziej sprawdzonych form opieki nad dziećmi, którą można sprawować po odbyciu przez kandydatów na rodziców zastępczych specjalistycznego szkolenia.

Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej następuje na podstawie postanowienia sądu, jedynie w przypadku pilnej konieczności zapewnienia dziecku opieki zastępczej. Jest to możliwe na wniosek lub za zgodą rodziców dziecka, na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej między rodziną zastępczą a starostą właściwym ze względu na miejsce zamieszkania tej rodziny. Rodzina zastępcza zapewnia atmosferę prawdziwego domu, czuwa nad prawidłowym rozwojem dziecka, daje opiekę i wychowanie. Dziecko przebywając w rodzinie może uczyć się pożądaných wartości, norm i zwyczajów społecznych. Tylko w rodzinie dziecko może realizować swoje potrzeby przywiązania, przynależności, miłości i bezpieczeństwa. Dziecko ponadto ma możliwość poznania prawidłowych wzorców i relacji w rodzinie, roli rodziców i poszczególnych członków rodziny oraz zapoznać się z doświadczeniami związanymi z życiem rodzinnym.

W terminologii pomocy społecznej występuje podział rodzin zastępczych i tak dzielą się one na:

1. spokrewnione,

⁹ „Sprawozdanie z działalności PCPR za rok 2010”, www.pcpr-mogilno.pl.

2. niezawodowe,
3. zawodowe, w tym:
 - zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego,
 - zawodowe specjalistyczne,
4. rodzinne domy dziecka

Pobytek dziecka w rodzinie zastępczej monitorowany jest przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, które udziela jej wsparcia oraz gromadzi informacje o jej podopiecznych, dba o podtrzymywanie więzi emocjonalnych dziecka z jego biologicznymi rodzicami i osobami bliskimi.

W Powiecie Mogileńskim w roku 2010 funkcjonowało 50 rodzin zastępczych, w których przebywało łącznie 85 dzieci, z czego: 32 rodziny to rodziny spokrewnione z dzieckiem, 12 rodzin to rodziny niespokrewnione, 4 rodziny to zawodowe niespokrewnione wielodzietne rodziny zastępcze, 1 rodzina to zawodowa niespokrewniona rodzina zastępcza o charakterze pogotowia rodzinnego, 1 rodzina to zawodowa niespokrewniona specjalistyczna rodzina zastępcza. W omawianym roku aż dla 17 dzieci z terenu Powiatu Mogileńskiego konieczne było znalezienie miejsca w rodzinie zastępczej.

Porównując te dane chociażby z rokiem 2006, w którym funkcjonowało 36 rodzin zastępczych, łącznie przebywało w nich 48 wychowanków (z czego 29 rodzin to rodziny spokrewnione z dzieckiem, a 7 rodzin to rodziny niespokrewnione) Coraz więcej małoletnich potrzebuje pomocy ze względu na trudną własną sytuację rodzinną. Rośnie na szczęście liczba rodzin zastępczych, głównie niespokrewnionych, które starają się jak najlepiej potrafią zastąpić dom dzieciom do nich trafiającym. Podsumowanie powyższych danych zawiera tabela nr 5

Tabela 4. Rodzicielstwo zastępcze w Powiecie Mogileńskim.

Rodziny zastępcze w Powiecie Mogileńskim – porównanie lat 2006 -2010	
Rok 2006	Rok 2010
36 rodzin zastępczych – 48 wychowanków z czego:	50 rodzin zastępczych – 85 wychowanków z czego:
29 rodzin spokrewnionych z dzieckiem	32 rodziny spokrewnione z dzieckiem
7 rodzin niespokrewnionych z dzieckiem	12 rodzin niespokrewnionych z dzieckiem
-	4 rodziny zawodowe niespokrewnione wielodzietne

Rodziny zastępcze w Powiecie Mogileńskim – porównanie lat 2006 -2010	
Rok 2006	Rok 2010
-	1 rodzina zawodowa niespokrewniona o charakterze pogotowia rodzinnego
-	1 rodzina zawodowa niespokrewniona specjalistyczna

Źródło danych: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mogilnie. Opracowanie własne.

Rodzicielstwo zastępcze przechodzi ponadto zmiany z uwagi na przyjętą przez Sejm Rzeczypospolitej ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, której głównym założeniem będzie wsparcie rodzin biologicznych i zastępczych oraz zmniejszenie liczby dużych domów dziecka.

1. Założenia ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Głównym celem powyższej ustawy jest wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Wsparcie to ma odbywać się za pomocą **systemu pieczy zastępczej**, w skład którego wchodzi zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania tej opieki przez rodziców. Rodzina może otrzymać więc pomoc od instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny, placówek wsparcia dziennego oraz rodzin wspierających.

Pieczę zastępczą organizuje powiat wyznaczając organizatora pieczy zastępczej a wyznaczony organizator powołuje zespół ds pieczy zastępczej. Zespół ten realizuje zadania ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Podsumowując założenia powyższej ustawy, należy jeszcze raz wskazać **zalety systemu rodzinnej opieki zastępczej**, jest to m.in.:

1. zapewnienie optymalnych warunków szeroko rozumianego rozwoju dziecka – tylko w rodzinie dziecko może realizować swoje potrzeby (przywiązania, przynależności, miłości i bezpieczeństwa),
2. ochrona przed krzywdą – rodzicielstwo zastępcze zapewnia dziecku ochronę przed nadużyciami, zaniedbaniami zarówno ze strony rodziców biologicznych, jak i ze strony środowiska zewnętrznego,
3. zapewnienie ciągłości rodziny – rodzina zastępcza umożliwia kontakty i wzajemną pomoc pomiędzy rodzicami zastępczymi i biologicznymi, co zapewnia ciągłość rodziny i umacnia u dziecka poczucie przynależności do niej. Dziecko ponadto ma możliwość poznać prawidłowe wzorce i relacje w rodzinie, role rodziców

i poszczególnych członków rodziny oraz doświadczenia związane z życiem rodzinnym,

4. szansa dla rodziny naturalnej – rodzice biologiczni, których dziecko znalazło się w rodzinie zastępczej winni otrzymać wsparcie i ofertę wielozakresowej pomocy w celu wyeliminowania czynników, które były źródłem krzywd dziecka,
5. pozytywne stosunki rodzinne – rodzina zastępcza zapewnia dziecku posiadanie zdrowych i normalnych stosunków rodzinnych poprzez bycie częścią rodziny, która funkcjonuje w społeczności. Dzieci uczęszczają do miejscowych szkół, mają przyjaciół, dzięki temu czują się osobą, która jest częścią normalnej rodziny, a nie rodziny rozbitej,
6. zalety ekonomiczne – rodzinna opieka zastępcza rozpatrywana również w aspekcie ekonomicznym ma zdecydowanie przewagę nad innymi formami opieki całkowitej.

Wniosek dotyczący konieczności rozwijania sieci rodzin zastępczych jest oczywisty i winien stanowić zachętę i wyzwanie dla osób i środowisk kształtujących nową politykę społeczną w lokalnych środowiskach.

III. Działalność Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w zakresie funkcjonowania osób niepełnosprawnych.

Pomoc, jakiej udziela Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mogilnie, jest skierowana także do osób niepełnosprawnych. Warunkiem jej udzielenia jest posiadanie przez taką osobę orzeczenia o stopniu niepełnosprawności wydanego przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności lub o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych lub orzeczenia równoważnego. Dane dotyczące rozpatrywanych wniosków składanych do Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub zaliczenia do osób niepełnosprawnych ukazuje tabela nr 6.

Dane w niej zawarte sugerują, że liczba osób niepełnosprawnych w Powiecie Mogileńskim na przestrzeni ostatnich dwóch lat utrzymuje się na stałym dość wysokim poziomie. Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Mogilnie zalicza średnio co roku ponad dwieście osób małoletnich, które nie ukończyły szesnastego roku życia, do osób niepełnosprawnych. Ponad tysiąc osób z kolei co roku otrzymuje stopień niepełnosprawności. Najwięcej z nich posiada umiarkowany stopień niepełnosprawności – 475 wydanych orzeczeń; ponad 380 osób zaliczanych jest do znacznego stopnia niepełnosprawności, natomiast lekki stopień niepełnosprawności posiadało w 2010 roku 219 osób.

Powiatowy Zespół wydaje również legitymacje dla osób, które posiadają orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie o niepełnosprawności – w 2010 roku instytucja ta wydała niecałych 300 takich dokumentów. Osoby, które w wydanym orzeczeniu

o niepełnosprawności posiadają wskazanie potwierdzające, że spełniają przesłanki pozwalające na otrzymanie karty parkingowej, mogą ubiegać się o jej wydanie. W roku 2010 w Powiecie Mogileńskim wydano 215 takich kart, o 35 więcej niż w roku poprzednim.

Powyższe dane świadczą o tym, że wzrasta liczba osób niepełnosprawnych, co dla instytucji takich jak Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie oznacza większą liczbę klientów chcących skorzystać chociażby z dofinansowań w ramach środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych a tym samym stawienie czoła większym oczekiwaniom.

Tabela 5. Działania dotyczące osób niepełnosprawnych z terenu Powiatu Mogileńskiego.

Orzeczenia o niepełnosprawności dla osób, które nie ukończyły 16 roku życia					
2009 rok			2010 rok		
Orzeczenia o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych	Orzeczenia o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych	Orzeczenia o odmowie wydania orzeczenia	Orzeczenia o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych	Orzeczenia o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych	Orzeczenia o odmowie wydania orzeczenia
259	39	3	228	61	4
Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności dla osób, które ukończyły 16 rok życia (z podziałem na lekki, umiarkowany i znaczny stopień niepełnosprawności)					
2009 rok			2010 rok		
Orzeczenia o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych	Orzeczenia o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych	Orzeczenia o odmowie wydania stopnia niepełnosprawności	Orzeczenia o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych	Orzeczenia o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych	Orzeczenia o odmowie wydania orzeczenia
1080 w tym: Znaczny stopień niepełnosprawności 305 Umiarkowany stopień niepełnosprawności 538 Lekki stopień niepełnosprawności 237	23	16	1081 w tym: Znaczny stopień niepełnosprawności 387 Umiarkowany stopień niepełnosprawności 475 Lekki stopień niepełnosprawności 219	40	18
Wydane legitymacje dla osób niepełnosprawnych					
2009 rok			2010 rok		
333			299		
Wydane karty parkingowe do użytku osób niepełnosprawnych					
2009 rok			2010 rok		
180			215		

Źródło danych: Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Mogilnie 2011 rok.

Osoba niepełnosprawna może być objęta rehabilitacją zawodową i społeczną. Rehabilitacja ta, to ogół działań organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych zmierzających do poprawy i osiągnięcia jak najwyższego poziomu funkcjonowania osoby niepełnosprawnej mającego wpływ na jej jakość życia. O ile zatem celem rehabilitacji zawodowej jest wspieranie osoby niepełnosprawnej w uzyskaniu i utrzymaniu zatrudnienia i awansu zawodowego, to rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwienie niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym, możliwość wypełniania ról społecznych oraz pokonywanie barier psychologicznych, architektonicznych, urbanistycznych i transportowych. Rehabilitacja społeczna w prosty sposób wpływa na rehabilitację zawodową poprzez pobudzenie aktywności zawodowej i zwiększenie zaradności w życiu osobistym.

Źródłem finansowania wyżej wymienionych działań na rzecz osób niepełnosprawnych są środki pochodzące z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Przydział tych środków odbywa się na zasadzie algorytmu, w którym Fundusz wykorzystuje sprawozdania rzeczowo-finansowe przekazywane przez dany powiat z wydatkowania środków za lata wcześniejsze oraz dane statystyczne, np. ze spisów powszechnych na temat liczby osób niepełnosprawnych zamieszkujących dany teren.

W Powiecie Mogileńskim uchwalony został: **„Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych dla Powiatu Mogileńskiego”**. Elementami tego programu są m.in.:

1. podniesienie świadomości o prawie osób niepełnosprawnych do ochrony przed dyskryminacją,
2. promowanie równych szans osób niepełnosprawnych,
3. promowanie wymiany doświadczeń w pracy z osobami niepełnosprawnymi,
4. tworzenie pozytywnego i przyjaznego środowiska, w którym docenia się wkład osób niepełnosprawnych,
5. współpraca między instytucjami, organizacjami, opiekunami, wolontariuszami na rzecz osób niepełnosprawnych,
6. pomoc w dostępie do nauki dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, m.in. przez likwidację barier transportowych, poprawę warunków realizacji procesu edukacji, poprawę warunków socjalno-bytowych, wyrównywanie szans edukacyjnych.

Działania skupione wokół tego programu skupiły się natomiast na:

1. organizowaniu spotkań i imprez,
2. organizowaniu kampanii informacyjno-promocyjnych, w tym przedstawienie narzędzi i pomocy dostępnych dla osób niepełnosprawnych,

3. współpracy z mediami,
4. udzieleniu wsparcia finansowego, realizacji programów PFRON i dofinansowaniu do zadań określonych ustawą o rehabilitacji i zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

IV. Realizacja zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mogilnie we współpracy z Sądem Rejonowym, Prokuraturą, Policją, ośrodkami pomocy społecznej oraz organizacjami pozarządowymi, realizuje zadania dotyczące przemocy w rodzinie.

Przemoc w rodzinie to jednorazowe albo powtarzające się umyślnie działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.¹⁰

Charakterystykę zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Powiatu Mogileńskiego obrazuje tabela nr 7, która charakteryzuje dane z lat 2009 – 2010 pochodzące ze sprawozdań Komendy Powiatowej Policji w Mogilnie. Zebrano je z przeprowadzonych interwencji domowych.

Tabela 6. Przemoc domowa w Powiecie Mogileńskim na przestrzeni lat 2009-2010 na podstawie przeprowadzonych interwencji domowych Komendy Powiatowej Policji w Mogilnie

Przeprowadzone interwencje domowe	Lata	
	2009	2010
		327
w tym dotyczące przemocy w rodzinie (procedura Niebieska Karta)	123	148
Pokrzywdzeni w wyniku przemocy domowej	165	213
kobiety	126	151
mężczyźni	13	35
małoletni do 13 roku życia	19	9
małoletni 13-18 roku życia	7	18
Sprawcy przemocy domowej	123	151
kobiety	7	5

¹⁰ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r., Nr 180, poz. 1493).

mężczyźni	116	142
nietni	0	4
Sprawcy przemocy domowej pod wpływem alkoholu	107	128
kobiety	4	4
mężczyźni	103	123
nietni	0	1
Przypadki udzielenia pomocy medycznej osobie pokrzywdzonej	3	5
Przypadki udzielenia pomocy medycznej sprawcy	0	1
Dzieci przewieziona do szpitala, placówki, oddane pod opiekę osobie spokrewnionej	5	1
Wszczęte postępowania przygotowawcze, w których była prowadzona procedura Niebieskich Kart	8	9
Zakończone postępowania przygotowawcze, w których była prowadzona procedura Niebieskich Kart	6	8

Źródło danych: Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar przemocy w rodzinie na lata 2011-2015 r. Opracowanie własne.

Powyższe dane jednoznacznie wskazują, że to kobiety oraz dzieci w przeważającej mierze doświadczają przemocy, wzrasta także ilość podejmowanych interwencji dotyczących przemocy domowej; zwiększa się również stosunkowo szybko liczba mężczyzn wśród sprawców przemocy. Konsekwencje wiążące się z takim doświadczeniami mają wpływ na codzienne funkcjonowanie tych osób, ich aktywność zawodową, poczucie własnej wartości, wiary we własne siły i możliwości.

Liczbę przestępstw z podziałem na ich kategorie oraz wskazanie liczby sprawców ujęto z kolei w poniższej tabeli nr 8. Na przestrzeni trzech ostatnich lat wzrosła liczba przestępstw kryminalnych i to zarówno w ogólnej liczbie sprawców, jak i tych popełnionych przez nieletnich. Porównując natomiast lata 2009-2010 o ponad połowę zmalała liczba przestępstw gospodarczych. Tendencja wzrostowa utrzymuje się również, biorąc pod uwagę kategorię kradzieży – dotyczącej cudzej rzeczy oraz polegającej na włamaniu. Na podobnym poziomie utrzymuje się liczba sprawców tych czynów za wyjątkiem nieletnich – liczba sprawców tej grupy w przypadku kradzieży z włamaniem zmalała o 6 osób, natomiast kradzieży cudzej rzeczy o 9 osób. Bardzo negatywnym zjawiskiem jest z kolei drastycznie rosnąca liczba stwierdzonych przestępstw dotyczących narkomanii – w ciągu ostatniego roku wzrosła o 52 wykroczenia. Niepokojące jest również to, iż zwiększa się liczba sprawców nieletnich popełniających czyny zabronione właśnie pod wpływem środków odurzających.

Powyższe dane jednoznacznie wskazują, że to kobiety oraz dzieci w przeważającej mierze doświadczają przemocy, wzrasta także ilość podejmowanych interwencji dotyczących przemocy domowej.

Dane zawarte w tabelach 7 i 8 jasno wskazują, że istotne będzie podjęcie działań przeciwdziałających wzrostowi przestępczości na terenie powiatu, celem zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańców oraz jakości ich życia w regionie.

Dla jednostek pomocy społecznej takich jak Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie niezwykle ważnym aspektem będzie przeciwdziałanie przemocy domowej lub jak najlepsze niwelowanie jej skutków. Przemoc domowa może wyrządzić szkody fizyczne, emocjonalne oraz poznawcze. Skutki przemocy domowej są zarówno krótkoterminowe, jak i długoterminowe. Strach i niepokój (czasem nawet obawa o życie i zdrowie), poczucie winy, trudności w nawiązywaniu kontaktów z innymi, brak zaufania do ludzi, zaburzenia związane z poczuciem własnej tożsamości utrudniające funkcjonowanie w społeczeństwie, izolowanie się, wstyd przed innymi czy nawet próby samobójcze, to tylko niektóre konsekwencje stosowanej przemocy jakie odczuwa jej ofiara.

Ponadto stosowana przemoc w rodzinie okazuje się być skutecznym narzędziem kontroli i podporządkowywania pozostałych członków rodziny. Niezwykle ważne jest, aby pracownicy instytucji pomocy społecznej nastawili się na diagnozowanie oraz wykrywalność stosowanych aktów przemocy w rodzinie. Ogromną rolę będą stanowiły wizyty pracowników socjalnych, gdyż środowisko w którym dokonuje się przemoc domowa jest często odizolowane i nikt nie wie, co dzieje się „za zamkniętymi drzwiami”. Bliskie otoczenie, społeczeństwo również przeważnie nie interesuje się wewnętrznymi sprawami rodziny. Stosowanie przemocy jest więc traktowane jako „niewykrywalne” ponadto daje sprawcy poczucie mocy i siły.

Ofiary przemocy często dochodzą również do przekonania, iż nie można nic zrobić, że nie ma się wpływu na sytuację, popadają w stan biernej rezygnacji, często w połączeniu z pewnym specyficznym poczuciem winy (wywołanym przekonaniem, iż to ofiara jest winna takiego zachowania sprawcy) – wtedy między innymi takie aspekty psychologiczne powinny z kolei stać się narzędziem do pracy dla psychologów jednostek pomocy społecznej.

Zadania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie powinny skupiają się również na sprawcach przemocy, stąd realizowanie przez tę instytucję programów korekcyjno – edukacyjnych, które korygują agresywne zachowania i edukują czym jest przemoc, jak sobie radzić z agresją.

Tabela 7. Charakterystyka popełnionych przestępstw na terenie Powiatu Mogileńskiego.

Kategoria czynu zabronionego	Przestępstwa stwierdzone			w tym czyny nieletnich			Liczba sprawców			w tym nieletnich		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Lata												
Ogółem	738	1077	963	16	35	62	597	662	647	32	63	55
Przestępstwa kryminalne	351	402	455	15	33	62	249	280	647	31	58	50
Przestępstwa gospodarcze	96	352	179	0	2	58	75	72	66	0	5	0
Uszczerbek na zdrowiu	13	10	5	2	2	4	10	10	4	2	3	3
Bójka lub pobicie	14	7	15	3	0	1	32	15	34	9	3	4
Rozboje i wymuszenia	4	13	12	1	5	10	2	8	8	1	3	7
Kradzież z włamaniem	44	43	56	0	3	2	25	25	20	2	10	4
Kradzież cudzej rzeczy	92	80	111	6	10	16	39	42	46	12	20	11
Narkomania	19	30	82	1	1	7	12	17	30	1	1	3

Źródło danych: Wydział Kryminalny Komendy Powiatowej Policji w Mogilnie 2011 rok.

Zjawisko przemocy w rodzinie nasila się, stąd opracowany został przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mogilnie **Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie** – obejmuje on swoim zasięgiem lata 2011-2015. Zamierzenia tego programu skupiają się na:

1. ograniczeniu przemocy,
2. ochronie ofiar przemocy,
3. rozwoju oferty pomocowej dla osób uwikłanych w przemoc,
4. współpracy, integracji różnych instytucji,
5. rozwoju kompetencji, umiejętności reagowania wobec problemu przemocy i podniesieniu poziomu świadomości,
6. stosowaniu jednoznacznych przekazów, które mówią, że nikt nie ma prawa stosować przemocy wobec drugiego człowieka.

Powodzenie tych zamierzeń ma zapewnić lokalna koalicja instytucji, w skład których wchodzi: Gminne i Miejskie Ośrodki Pomocy Społecznej działające na terenie Powiatu Mogileńskiego, Policja, Służba Zdrowia, Oświata, Sąd Rejonowy i Kuratorzy, a także Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Instytucje te mają wspólnymi siłami realizować zadania polegające na:

1. edukacji dzieci i młodzieży w zakresie radzenia sobie ze stresem i agresją,
2. promowaniu nieagresywnych zachowań w mediach (prasie lokalnej i Internecie),
3. udzielaniu pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą i pozostającym w rodzinie – dotychczasowym miejscu pobytu,
4. udzieleniu pomocy i wsparcia ofiarom przemocy zmuszonym do opuszczenia mieszkania,
5. oddziaływaniu na osoby zajmujące się zawodowo lub społecznie, pośrednio lub bezpośrednio przemocą w rodzinie,
6. oddziaływaniu na społeczeństwo lokalne w celu włączenia społeczności lokalnej w monitorowanie zjawiska przemocy. Uwrażliwianie społeczeństwa na skalę zjawiska i negatywne jego skutki.

Zadania te mają być realizowane za pomocą środków budżetu Powiatu Mogileńskiego, samorządów Miast i Gmin Powiatu Mogileńskiego, środków z dotacji celowych oraz środków pozabudżetowych pozyskiwanych z innych źródeł. Powodzenie tego programu w głównej mierze zależeć będzie od pokonania zagrożeń, którymi niewątpliwie są:

1. negatywne wzorce zachowań społecznych (mity, stereotypy),
2. bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
3. opór w zintegrowaniu działań różnych instytucji,
4. alkoholizm (problemy alkoholowe rodzin),
5. problemy ekonomiczne rodzin,
6. brak umiejętności rozwiązywania konfliktów,
7. brak świadomości dotyczącej możliwości rozwiązywania swoich problemów za pomocą mediacji,
8. brak działalności specjalistów w zakresie mediacji rodzinnych,
9. brak motywacji ekonomicznej dla członków zespołów interdyscyplinarnych,
10. brak wiary w skuteczność nowych rozwiązań.

Najczęściej pomoc w omawianych tego typu przypadkach kierowana jest do ofiary, dosyć rzadko zwrócona jest w stronę sprawcy. Sytuację tę próbują zmieniać realizowane **programy korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy**. Program taki realizowany jest również na terenie Powiatu Mogileńskiego i kierowany jest do pełnoletnich osób stosujących przemoc. Finansowany jest ze środków rządowych. Jednym z głównych założeń realizacji programu jest pomoc sprawcom w zaprzestaniu stosowania przemocy poprzez edukację mającą na celu:

1. uświadomienie sprawcom, czym jest przemoc,
2. uzyskanie przez nich świadomości własnych zachowań przemocy wobec bliskich,
3. rozpoznanie przez nich sygnałów ostrzegawczych zapowiadających zachowanie mające charakter przemocy,
4. nabycie nowych umiejętności służących rozwiązywaniu konfliktów, sporów w rodzinie bez użycia agresji,
5. naukę umiejętności partnerskiego układania stosunków w rodzinie oraz uczenie się korzystania z pomocy innych.

3.1.3 Jednostki podległe Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie w Mogilnie

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie nadzoruje w imieniu Starosty działania Domu Pomocy Społecznej w Siemionkach, Warsztatu Terapii Zajęciowej w Bielicach oraz prowadzi Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Strzelnie.

1. Dom Pomocy Społecznej w Siemionkach

Dom Pomocy Społecznej w Siemionkach (Gmina Jeziora Wielkie) przeznaczony jest dla kobiet przewlekle psychicznie chorych i dysponuje liczbą 98 miejsc. Pracownicy Domu pracują na rzecz rozpowszechniania szeroko rozumianej integracji społecznej poprzez aktywną działalność w Stowarzyszeniu Na Rzecz Wspierania Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „Szansa” oraz w Gminnym Zarządzie Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej w Jeziorach Wielkich z siedzibą w Domu Pomocy Społecznej w Siemionkach. Poprzez działalność tych stowarzyszeń pozyskiwane są środki finansowe na organizację różnego rodzaju imprez kulturalnych, integracyjnych, a także wycieczek.

Pracownicy powyższej instytucji mają za zadanie udzielać wsparcia mieszkankom domu we wszystkich obszarach ich życia. Zaspokajać ich potrzeby bytowe i socjalne, utrzymywać i rozwijać kontakt z rodziną i środowiskiem, w miarę potrzeb i możliwości podejmować działania zmierzające do usamodzielniania mieszkanek.

Zadanie te realizowane są przez Zespół Terapeutyczno-Opiekuńczy, w skład którego wchodzi: zastępca dyrektora, kierownik działu terapeutyczno-opiekuńczego, kierownik działu organizacji i żywienia, instruktorzy terapii zajęciowej, rehabilitant, opiekunki, pielęgniarki, pokojowe, pracownik socjalny, psycholog oraz kapelan.

Praca z Mieszkankami w ramach Zespołu Terapeutyczno-Opiekuńczego odbywa się również w ramach działania:

1. Pokoju dziennego pobytu,
2. Klubu dyskusyjnego „Integracyjny klub wspierania społecznego”,
3. Pracowni terapii zajęciowej,
4. V Drużyny Nieprzetartego Szlaku „Jutrzenki”,
5. Kółka sportowego,
6. Kółka fryzjersko-kosmetycznego,
7. Zajęć z edukacji podstawowej i psychoedukacji,
8. Muzykoterapii.

2. Warsztat Terapii Zajęciowej „Radosne Serca” w Bielicach

Warsztat Terapii Zajęciowej „Radosne Serca” w Bielicach powstał 3 października 2005 r., Dekretem Księdza Arcybiskupa Henryka Muszyńskiego ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie programu wyrównywania różnic między regionami oraz ze środków własnych CARITAS Archidiecezji Gnieźnieńskiej, darczyńców i sponsorów. Z zajęć w Warsztacie korzysta 30 osób niepełnosprawnych

umysłowo i fizycznie w stopniu umiarkowanym i znacznym z terenu Powiatu Mogileńskiego. Są to osoby powyżej 16 roku życia, nieobjęte obowiązkiem szkolnym.

Działanie placówki skoncentrowane i kierowane jest na rehabilitację społeczną w szerokim zakresie, a także wykształcenie umiejętności zawodowych. Ważnym celem placówki jest stałe i systematyczne integrowanie się uczestników WTZ ze środowiskiem zewnętrznym oraz uczestniczenie w szeroko pojętym życiu kulturalnym i społecznym. Rehabilitacja społeczna i zawodowa prowadzona jest w pracowniach, w których przebywa 5 uczestników pod opieką terapeuty. Wśród pracowni działających w ramach placówki wyszczególnić można pracownię: gospodarstwa domowego, plastyczną, ceramiki, ogrodniczej, stolarskiej, krawieckiej i robót ręcznych. Ponadto utworzony został specjalistyczny gabinet fizjoterapii oraz sala naukowa, w której dostępne są stanowiska komputerowe.

Zajęcia z uczestnikami Warsztatów prowadzone są oprócz instruktorów terapii zajęciowej, przez logopedę, psychologa, pracownika socjalnego oraz pielęgniarkę. Wszystkie działania podjęte przez pracowników mają na celu poprawienie ogólnego usprawnienia uczestników Warsztatu, rozwijanie umiejętności wykonywania czynności życia codziennego, w tym zaradności osobistej. Zajęcia na warsztatach mają przygotować do życia w środowisku społecznym, poprawić kondycję fizyczną i psychiczną uczestnika, a przede wszystkim rozwijać podstawowe oraz specjalistyczne umiejętności zawodowe, umożliwiające późniejsze podjęcie pracy zawodowej w zakładzie aktywności zawodowej lub innej pracy zarobkowej.

3. Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Strzelnie

Podstawowym celem działalności Ośrodka Interwencji Kryzysowej mieszczącego się w Strzelnie jest udzielanie pomocy rodzinom i osobom dotkniętym przemocą i jej skutkami. Pomoc ta dotyczy rodzin dysfunkcyjnych i znajdujących się w okresowym kryzysie, a polega na wsparciu ich poprzez prowadzenie krótkoterminowej pomocy psychologicznej, organizowaniu grup wsparcia, upowszechnianiu i popularyzowaniu wiedzy na temat kryzysu i radzenia sobie z nim oraz prowadzeniu hostelu dla ofiar przemocy w rodzinie i osób znajdujących się w kryzysie. W skład kadry Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Strzelnie wchodzi:

1. terapeuta ds. uzależnień,
2. pracownik socjalny,
3. terapeuci,
4. pedagodzy,
5. psycholog,
6. prawnik.

Grupy docelowe to przede wszystkim rodziny dysfunkcyjne, osoby w kryzysie i ofiary przemocy w rodzinie. Ośrodek Interwencji Kryzysowej działa całodobowo poprzez codzienne

dyżury oraz telefonicznie, za pośrednictwem Komendy Powiatowej Policji. Szczegółowe zasady kierowania i pobytu osób w Ośrodku określa odrębny regulamin.¹¹

3.2 Charakterystyka problemów społecznych Powiatu Mogileńskiego

Problem społeczny najczęściej definiowany jest jako ogólny wzór zachowania ludzkiego lub warunków społecznych, które są postrzegane jako zagrożenia dla społeczeństwa przez znaczącą liczbę ludności, przez silne grupy bądź przez charyzmatyczne jednostki, oraz które mogą być rozwiązane czy też którym można jakoś zaradzić.¹²

Największymi problemami społecznymi występującymi na terenie Powiatu Mogileńskiego są następujące zjawiska:

1. Ubóstwo

Ubóstwo w aspekcie społecznym to przeważnie brak dostatecznych środków materialnych dla zaspokojenia potrzeb jednostki, w szczególności w zakresie jedzenia, schronienia, ubrania, transportu oraz podstawowych potrzeb kulturalnych i społecznych. W Powiecie Mogileńskim podstawowymi przyczynami ubóstwa są:

- Bezrobocie – ukazały to dane przedstawione we wcześniejszych rozdziałach. Bezrobocie szczególnie dotkliwie odczuwane jest w gminach wiejskich, po likwidacji PGR i upadku lokalnych zakładów pracy,
- Niska dochodowość produkcji rolnej – rolnictwo, na skutek relacji cen, nie jest w stanie wygenerować wystarczających dochodów,
- Zatrzymanie migracji ze wsi do miasta – wysokie ceny mieszkań, jak i trudności na rynku pracy w miastach spowodowały zahamowanie procesów migracyjnych. W wyniku tych zjawisk wzrasta ukryte bezrobocie na wsi,
- Wielodzietność – nawet wyższe od przeciętnego uposażenie rodzica zmusza wielodzietną rodzinę (np. 2+6) do życia poniżej minimum socjalnego. Sytuacja staje się szczególnie dramatyczna, kiedy rodzina wielodzietna dotknięta jest bezrobociem i uzależnieniami,
- Alkoholizm – uzależnienie nawet jednego z rodziców często oznacza katastrofę finansową dla całej rodziny. Uzależniony nie tylko, że sam nie przysparza rodzinie dochodów, to często pozbawia rodzinę środków zdobywanych przez pozostałych jej członków.

¹¹ www.popr-mogilno.pl, czerwiec 2011 r.

¹² Maris R. *Social Problems*. The Dorsey Press, Chicago 1988.

2. Bezrobocie

Bezrobocie ściśle związane jest z funkcjonowaniem rynku pracy i oznacza większą ilość osób zdolnych do pracy (i chcących pracować) niż liczba miejsc pracy dla tych osób. Podstawową przyczyną bezrobocia na obszarze powiatu jest bezrobocie strukturalne spowodowane przekształceniami gospodarczymi, zmianami technologicznymi, a także restrukturyzacją przemysłu. Sytuacja jest szczególnie dramatyczna na terenach rolniczych, gdzie zatrzymane zostały procesy migracyjne ze wsi do miasta, a rolnictwo nie jest w stanie wygenerować dodatkowych miejsc pracy.

Poza swoim wymiarem ekonomicznym bezrobocie (zwłaszcza długotrwałe) wywiera negatywne skutki społeczne. Bezrobocie rodzi negatywne reakcje emocjonalne, problemy zdrowotne, pesymizm i rezygnację. W dłuższym okresie czasu dochodzi fatalizm i apatia. Bezrobotni tracą wiarę w lepszą przyszłość, mają poczucie beznadziejności, izolują się społecznie, redukują do minimum aspiracje życiowe, częściej zapadają na choroby. W konsekwencji zjawisko bezrobocia doprowadza do niekorzystnych zjawisk, zwłaszcza takich jak ubóstwa, przestępczości, braku perspektyw życiowych, bezdomności, chorób czy frustracji społecznych.

3. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego

Współczesne rodziny są bardzo zróżnicowane, obok tych, które zapewniają potomstwu komfort bytowy i psychiczny, istnieją także rodziny niezdolne do samodzielnego stworzenia dzieciom podstawowych warunków bytowych i opiekuńczo-wychowawczych. Najpoważniejsze problemy wiążą się z sytuacją dzieci w rodzinach, które nie zaspokajają w niezbędnym zakresie materialnych, psychicznych i społecznych potrzeb swoich członków. W rodzinach tych występują poważne zaburzenia kontaktów emocjonalnych. Więzy jej członków najczęściej są osłabione a dzieci boleśnie odczuwają wyobcowanie i odrzucenie uczuciowe. Wskaźnikiem powagi sytuacji może być zapotrzebowanie na różne formy opieki zastępczej (rodziny zastępcze, domy dziecka).

Najczęściej występujące powody umieszczania dzieci w placówkach i rodzinach zastępczych to:

1. patologia (alkoholizm, przemoc w rodzinie, uzależnienia),
2. zła sytuacja materialna i mieszkaniowa rodziców naturalnych (brak dochodów, utrzymywanie się z pomocy społecznej - bezrobocie),
3. bezdomność,
4. życie w związkach nieformalnych, brak więzi z dziećmi,
5. bezradność rodziców biologicznych w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego,

6. rozpad rodziny (rozwód, zawieranie nowych nieformalnych związków),
7. wielodzietność,
8. sytuacje losowe (choroba rodziców, wyjazd za granicę),
9. przestępczość nieletnich,
10. bezradność rodziców biologicznych wobec trudności wychowawczych sprawianych przez własne potomstwo,
11. problemy związane z edukacją (brak realizowania obowiązku szkolnego, znaczne trudności w nauce, brak motywacji do nauki).

4. Niepełnosprawność

Niepełnosprawność jest jednym z ważniejszych problemów współczesnego świata. Wynika to z powszechności i rozmiaru tego zjawiska. Z niepełnosprawnością fizyczną wiąże się brak możliwości pełnego funkcjonowania w społeczeństwie.

5. Długotrwałe choroby

Raport Narodowego Programu Zdrowia wskazuje, iż do najczęstszych chorób w Polsce należą choroby układu krążenia, nowotwory złośliwe, urazy i zatrucia. Ich przyczyny wynikają zarówno z wadliwego stylu życia pacjentów (brak aktywności ruchowej, niewłaściwe nawyki żywieniowe, spożywanie alkoholu i palenie tytoniu), jak i sytuują się w środowisku społecznym (brak programów profilaktycznych, trudności w dostępie do ochrony zdrowia, brak aktywności i uzależnienie od pomocy społecznej).

Długotrwała choroba staje się często powodem nadania osobie posiadającej orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie równoważne. Posiadany stopień niepełnosprawności uprawnia do korzystania z dostępnych ulg i dofinansowań. Zagrożenie jednak występuje wtedy, gdy osób długotrwałe chorych, mogących korzystać z przywilejów przybywa, a jednostki pomocy społecznej nie są w stanie sprostać tym oczekiwaniom.

6. Uzależnienia

Uzależnienia są poważnym problemem społecznym. Problem uzależnień, chociaż w wielu przypadkach dotyczy dorosłych, rzutuje na zagrożenie uzależnieniem coraz to młodszej wiekowo grupy młodzieży, a nawet dzieci. Jest to niewątpliwie ważne zagadnienie z punktu widzenia zdrowotności społeczeństwa, psychologii rodziny, przestępczości, ale i indywidualnych przeżyć jednostek. Uzależnieniami mającymi największy wpływ na problemy społeczne są alkoholizm i narkomania.

a) Alkoholizm

Spożywanie alkoholu w nadmiernych ilościach niesie ze sobą wiele negatywnych konsekwencji, a w skrajnym wypadku prowadzi do uzależnienia. Konsekwencje nadużywania alkoholu są wielorakie. Można je podzielić na:

1. fizjologiczne (zatrucia, choroby narządów wewnętrznych),
2. problemy psychologiczne i egzystencjalne (próby samobójcze, wyobcowanie, zamknięcie się w sobie),
3. problemy wypadków (wypadki w pracy i wypadki drogowe),
4. dotyczące zachowania i ról społecznych.

Alkoholizm jest poważnym problemem społecznym, rzutującym na pozostałe sfery życia i generującym inne problemy społeczne. W szczególności alkohol prowadzi do wzrostu przestępczości, pogłębia ubóstwo, wywołuje przemoc w rodzinie. Dotyka coraz częściej młodzież, a w skrajnych przypadkach nawet dzieci w wieku szkolnym. Aby go zwalczyć, potrzebne są nie tylko programy dla już uzależnionych, ale również działania profilaktyczne zapobiegające uzależnieniom.

b) Narkomania

Od początku lat dziewięćdziesiątych w Polsce obserwowany jest znaczny wzrost używania narkotyków. Szybko rosło rozpowszechnianie eksperymentalnego i okazjonalnego używania substancji nielegalnych wśród młodzieży. Pojawiły się pierwsze sygnały zainteresowania narkotykami wśród dorosłych, zwłaszcza w miastach. Rosły wskaźniki narkomanii rozumianej jako regularne używanie narkotyków powodujące poważne problemy. Zwiększała się podaż narkotyków na nielegalnym rynku i w ślad za tym ich dostępność.

Terminem narkomania określa się stan uzależnienia od środków odurzających. Pojęcie to ma szerokie znaczenie i obejmuje nie tylko nałogowe używanie narkotyków, ale także stosowanie wszelkich środków wywołujących euforię odurzającą. Nawykowe odurzanie się narkotykami staje się zjawiskiem masowym i groźnym dla zdrowia i życia (nadużywanie silnych środków narkotycznych prowadzi do śmierci, samobójstw na skutek przyjmowania różnych substancji) i dla mienia społeczeństwa (rozboje, rabunki, kradzieże popełnione w celu zdobycia pieniędzy na zaspokojenie głodu narkotycznego).

3.3 Analiza SWOT - element diagnozy społecznej Powiatu Mogileńskiego.

Analiza SWOT jest jedną z najprostszych i najczęściej stosowanych technik analitycznych. Skrót SWOT pochodzi od czterech angielskich słów: **S**trengths (silne strony), **W**eaknesses (słabe strony), **O**pportunities (szanse), **T**hreats (zagrożenia).

Powyższe pojęcia należy rozumieć następująco:

SZANSE - to zewnętrzne zjawiska i tendencje występujące w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane będą impulsem rozwoju oraz osłabiają występujące negatywne zjawiska.

ZAGROŻENIA - to wszystkie zewnętrzne zjawiska postrzegane jako bariery dla rozwoju powiatu, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. Istnienie zagrożeń musi być brane pod uwagę przy planowaniu podejmowanych działań.

MOCNE STRONY - to walory wynikające z uwarunkowań wewnętrznych powiatu, które w pozytywny sposób wyróżniają go spośród innych. Mocne strony mogą być zarówno obiektywnie dane przez naturę (np. liczba osób w wieku produkcyjnym), jak i być zasługą lokalnej społeczności (np. wysoki poziom mobilności i przedsiębiorczości).

SŁABE STRONY - to konsekwencja ograniczeń zasobów i niedostatecznego ukształtowania uwarunkowań wewnętrznych. Mogą one dotyczyć całej jednostki, jak i jej części. Mogą dotyczyć wszystkich aspektów funkcjonowania powiatu, bądź jej poszczególnych elementów.

Jest to obecnie bardzo rozpowszechniony schemat analizy. Najczęściej stosowany jest w bardzo uproszczonej formie, tzn. przybiera postać czterech list czynników (zwykle przedstawianych w formie tabelarycznej). Pełnia użyteczności techniki SWOT ujawnia się jednak dopiero, gdy poddać cztery pozornie niezależne grupy czynników analizie wzajemnych powiązań. W praktyce sprowadza się to do odpowiedzi na serię pytań:

1. Czy dana mocna strona pozwoli nam wykorzystać daną szansę?
2. Czy dana mocna strona pozwoli nam zniwelować dane zagrożenie?
3. Czy dana słaba strona ogranicza możliwość wykorzystania danej szansy?
4. Czy dana słaba strona potęguje ryzyko związane z danym zagrożeniem?

Poniżej przedstawiono dwie tabele analizy SWOT. W jednej prezentowane są mocne i słabe strony powiatu, w drugiej zaś szanse i zagrożenia. Zagadnienia ujęte w tabelach ograniczono do sfer mających wpływ na politykę społeczną.

POWIAT MOGILEŃSKI – SFERA SPOŁECZNA

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • dobrze funkcjonujący system organizacyjny ośrodków pomocy społecznej na szczeblu gmin; • wykwalifikowana kadra systemu pomocy społecznej; • dobre rozeznanie potrzeb osób potrzebujących pomocy wynikające ze stosunkowo niewielkiej liczby mieszkańców powiatu; • dostrzeganie potrzeb osób niepełnosprawnych; • likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych u indywidualnych niepełnosprawnych wnioskodawców; • funkcjonowanie Domu Pomocy Społecznej w Siemionkach dla osób przewlekle psychicznie chorych; • udzielanie pomocy finansowej oraz pracy socjalnej rodzinom zastępczym; • poradnictwo specjalistyczne; • rosnąca liczba zawodowych rodzin zastępczych; • cykliczne szkolenia kandydatów na rodziny zastępcze; • działalność instytucji i kadry zajmującej się profilaktyką 	<ul style="list-style-type: none"> • utrzymująca się patologia wśród części rodzin; • rozpad rodzin spowodowany migracją zarobkową, długotrwałym bezrobociem oraz patologiami; • brak ofert rehabilitacyjnych dla osób niepełnosprawnych; • mała aktywność niepełnosprawnych bezrobotnych w poszukiwaniu pracy; • brak budownictwa komunalnego i mieszkań socjalnych; • niedofinansowanie instytucji realizujących zadania pomocy społecznej; • niewystarczająca ilość mieszkań chronionych; • brak Zakładu Aktywności Zawodowej; • brak wystarczających środków na pokrycie zapotrzebowania związanego z dofinansowaniem pomocy osobom niepełnosprawnym; • brak placówki opiekuńczo-wychowawczej skierowanej do małoletnich mieszkańców powiatu kierowanych do niej postanowieniem Sądowym w wyniku ograniczenia bądź pozbawienia władzy rodzicielskiej ich rodziców biologicznych;

<p>i terapią osób uzależnionych od środków odurzających;</p> <ul style="list-style-type: none"> • funkcjonowanie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie na szczeblu samorządu powiatowego; • rozwój systemowego wsparcia pieczy zastępczej; • aktywne korzystanie ze środków unijnych; • realizacja powiatowych programów na rzecz osób niepełnosprawnych, rodzin i dzieci oraz osób doświadczających przemocy i sprawców przemocy; 	<ul style="list-style-type: none"> • brak pogotowia rodzinnego;
<p>Szanse</p>	<p>Zagrożenia</p>
<ul style="list-style-type: none"> • rosnąca w społeczeństwie świadomość zagrożeń; • rozwinięta sieć placówek pomocy społecznej; • ścisła współpraca z ośrodkami pomocy społecznej w gminach w realizacji zadań pomocy społecznej; • stałe szkolenia, doskonalenie zawodowe kadry pomocy społecznej; • polityka zatrudnienia osób niepełnosprawnych w oparciu o środki PFRON; • środki pomocowe z PFRON; • likwidacja barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się; • współpraca między jednostkami samorządowymi 	<ul style="list-style-type: none"> • postępujące ubożenie najbiedniejszych grup społecznych powodujące wzrost liczby osób ubiegających się o pomoc finansową i rzeczową; • możliwość wzrostu liczby osób uzależnionych; • zarobkowa emigracja ludności; • niedofinansowanie pomocy społecznej; • negatywne postawy wynikające z zaniku wzorców wychowawczych, brak motywacji młodzieży do kształcenia i atrakcyjnych propozycji zagospodarowania czasu wolnego, rozszerzanie się subkultur i uzależnień, patologii społecznej; • bariery ograniczające podejmowanie pracy: wiek, słaba oferta zatrudnienia dla absolwentów szkół; • pauperyzacja społeczeństwa wynikająca z pogłębiającego się

i organizacjami pozarządowymi;

bezrobocia i postępującego zubożenia;

- zmniejszenie znaczenia wartości rodziny;
- brak aktów wykonawczych do obowiązujących przepisów;
- zagrożenia demograficzne związane z małym przyrostem naturalnym i starzeniem się społeczeństwa;
- ograniczona liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych;
- zmniejszenie środków finansowych z PFRON;
- brak stabilnych przepisów dotyczących pomocy społecznej, w tym brak aktów wykonawczych do obowiązujących przepisów;
- starzenie się społeczeństwa, co rodzi konieczność rozszerzenia infrastruktury o placówki opieki stacjonarnej, usługi opiekuńcze i specjalistyczne;
- wzrost przestępczości;
- ograniczone zasoby mieszkaniowe (mieszkalnictwo socjalne i komunalne);
- niedofinansowanie oraz przeciążenie pracowników socjalnych ilością zadań.

Analiza SWOT wykonana w oparciu o aktualną sytuację społeczno-gospodarczą Powiatu Mogileńskiego wskazuje na wiele zagrożeń w sferze polityki społecznej. Problemami są przede wszystkim wysoka stopa bezrobocia, duża liczba osób trwale bezrobotnych oraz znaczna liczba osób objętych pomocą społeczną. Analiza wykazała również, iż działania strategiczne należy skierować wobec osób niepełnosprawnych oraz rodzin zastępczych, gdyż te grupy społeczne stanowią obecnie najważniejszy element polityki społecznej. Dodatkowym utrudnieniem są występujące wśród beneficjentów postawy roszczeniowe.

Brakuje również miejsc zapewniających potrzebującym pomocy schronienia. Brak placówki opiekuńczo – wychowawczej czy pogotowia rodzinnego może powodować przedłużanie się stanu zagrożenia dobra dziecka poprzez pobyt w rodzinie czy środowisku patologicznym. Pozytywną odpowiedzią na taką sytuację jest jednak rosnąca liczba zastępczych rodzin zawodowych.

Pozytywnym zjawiskiem jest również rosnąca w społeczeństwie świadomość zagrożeń. Profilaktyka będzie bowiem kluczem do tego, aby zmniejszyć liczbę klientów pomocy społecznej. Sytuacja taka powinna wpływać z kolei pozytywnie na zagrożenie związane ze zmniejszaniem się środków finansowych przeznaczanych dla potrzebujących.

Ważne jest również aktywne korzystanie ze środków unijnych przez jednostki pomocy społecznej z terenu Powiatu Mogileńskiego, gdyż kwoty pozyskiwane w ten sposób wzbogacają w pewnym sensie systematyczne zmniejszenie środków finansowych płynących z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz ogólny deficyt związany z niedofinansowaniem instytucji realizujących zadania pomocy społecznej.

Rozdział 4 Analiza celów strategicznych i przyjętych założeń rozwiązywania problemów oraz kwestii społecznych w sektorze pomocy społecznej Powiatu Mogileńskiego.

Priorytetem działań powiatu jest dążenie do zapewnienia mieszkańcom jak najwyższego poziomu życia i stworzenie im warunków do wszechstronnego rozwoju. Nie można jednak zapomnieć o tych, którzy z różnych przyczyn nie biorą udziału w postępujących procesach rozwoju i awansu. Zadania powiatu realizowane przez instytucję pomocy społecznej, czyli Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, ukierunkowane są głównie na priorytety wynikające z obowiązujących przepisów prawa (przemoc domowa, niepełnosprawność, opieka nad dzieckiem i rodziną).

Zdefiniowane zadania pozwalają sformułować misję Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mogilnie, a jest nią:

1. wspieranie rodzin dysfunkcyjnych zagrożonych patologią, w tym przemocą,
2. przeciwdziałanie przemocy,
3. podnoszenie standardu życia osób niepełnosprawnych poprzez rehabilitację zawodową i społeczną,
4. udzielanie wsparcia i pomocy rodzinom zastępczym w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych z jednoczesnym tworzeniem warunków do powstawania i funkcjonowania tego typu rodzin w Powiecie Mogileńskim,
5. wspieranie procesu usamodzielniania osób opuszczających rodziny zastępcze, placówki opiekuńczo-wychowawcze oraz placówki resocjalizacyjne.

Priorytetem działań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mogilnie pozostaje rodzina i problemy osób niepełnosprawnych. Jako podstawowa komórka społeczna rodzina jest miejscem zaspokajania potrzeb, zarówno bytowych, jak i potrzeb wyższego rzędu. Wspieranie rodziny jest zatem najbardziej efektywnym sposobem rozwiązywania problemów społecznych, ponieważ pomoc tam kierowana odnosi największe skutki. Ważną częścią zamierzeń Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie jest zwiększenie ilości zawodowych rodzin zastępczych, ponieważ jest to najtańszy i najbardziej efektywny sposób zapewnienia opieki dzieciom pozbawionym rodzin naturalnych. Działania skierowane wobec rodziny muszą dotyczyć również zjawiska przemocy, które coraz częściej dotyka tej komórki społecznej. Programy powstałe w celu jej zniwelowania powinny dotyczyć zarówno poszkodowanych, jak i sprawców przemocy.

Ważnym aspektem przytaczanej misji jest również podjęcie działań mających na celu przeciwdziałanie przemocy. Działania te wymagają zaangażowania zarówno specjalistycznych instytucji, profesjonalistów ale także wolontariuszy i organizacji pozarządowych. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie wymaga zarówno wnikliwego

rozumienia złożoności zjawisk występujących w życiu rodzinnym, jak i szczególnej troski oraz rozważań w trakcie interwencji.

Trzecim z priorytetów są problemy osób niepełnosprawnych. Jest to zagadnienie pośrednio łączące się z pierwszym obszarem priorytetowym ponieważ osoby niepełnosprawne funkcjonują w rodzinach. Potrzeba pomocy tym właśnie osobom wynika z jednej strony z faktu, że osoby te nie miały wpływu na swoje położenie (w odróżnieniu od np. osób uzależnionych), z drugiej zaś strony z ogromu problemów, z którymi borykają się niepełnosprawni.

Czwartym ogromnie ważnym elementem misji Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mogilnie będzie udzielanie wsparcia i pomocy rodzinom zastępczym. Rodzicielstwo zastępcze zabezpiecza dziecku warunki do rozwoju, zapewnia ciągłość w procesie wychowawczym, wspiera podopiecznych pod względem materialnym, bytowym, psychologicznym i społecznym.

Ostatnim z priorytetów jest wspomaganie osób usamodzielniających się. Proces pomocy społecznej nie może tylko i wyłącznie wiązać się z umieszczaniem małoletnich zagrożonych patologią społeczną w rodzinach zastępczych lub placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Działania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie skierowane więc zostaną również w kierunku wsparcia osób starających się samodzielnie radzić z rzeczywistością po opuszczeniu tych instytucji.

Z uwagi na przyjęte priorytety ustalono również hierarchię celów. Poza wymienionymi wyżej priorytetami wskazano obszary uzależnień i bezrobocia. Łącznikiem tych zagadnień pozostaje jednak rodzina, ponieważ zarówno brak pracy, jak i negatywne skutki alkoholizmu i narkomanii wpływają w sposób bezpośredni na funkcjonowanie rodzin.

Dla realizacji wyżej wskazanej misji, w ramach każdego z obszarów, wskazano cele strategiczne. By je osiągnąć, każdemu z celów przyporządkowano określone działania. Wskazano również podmioty odpowiedzialne za realizację działań oraz określono, z jakich środków będą te działania finansowane. Strategię ujęto w formie przejrzystych tabel obrazujących całość przedsięwzięcia.

OBSZAR: BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIU GOSPODARSTWA DOMOWEGO

Cel strategiczny projektowanych zmian: Budowa systemu wsparcia dla rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.				
Kierunek niezbędnych działań	Sposób realizacji strategii	Wskaźnik realizacji działań	Określenie realizatora działań	Środki finansowe na realizację działań
1. Wspieranie rodzin zagrożonych patologią.	<ul style="list-style-type: none"> • Dalsze doskonalenie pracy socjalnej z rodzinami zagrożonymi wykluczeniem społecznym; • Kontynuowanie współpracy z policją, sądami, kuratorami, itp.; • Udzielanie pomocy prawnej, psychologicznej, pedagogicznej i socjalnej w sytuacjach kryzysowych; • Realizacja programów korekcyjno – edukacyjnych; 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób ubiegających się o pomoc; • Liczba podjętych interwencji dotyczących sytuacji kryzysowych w rodzinie, w tym przemocy w rodzinie; • Ilość osób kończących program korekcyjno – edukacyjny; • Ilość osób uczestniczących w grupach wsparcia; 	<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie; • Ośrodek Interwencji Kryzysowej; 	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu; • Środki rządowe; • Środki unijne;

Cel strategiczny projektowanych zmian: Budowa systemu wsparcia dla rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.

Kierunek niezbędnych działań	Sposób realizacji strategii	Wskaźnik realizacji działań	Określenie realizatora działań	Środki finansowe na realizację działań
	<ul style="list-style-type: none"> • Realizacja programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie; • Realizacja programu budowania lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną; • Utworzenie grup wsparcia dla osób doświadczających przemocy; 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba i rodzaj udzielonej pomocy prawnej, psychologicznej, pedagogicznej i socjalnej; 		
<p>2. Powstanie placówki wspierającej rodzinę w wychowaniu i opiece nad dziećmi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej 	<ul style="list-style-type: none"> • Powstanie PO-W; 	<ul style="list-style-type: none"> • Powiat; • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie; 	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu; • Środki rządowe; • Środki unijne;

Cel strategiczny projektowanych zmian: Budowa systemu wsparcia dla rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.

Kierunek niezbędnych działań	Sposób realizacji strategii	Wskaźnik realizacji działań	Określenie realizatora działań	Środki finansowe na realizację działań
3. Rozwój form pieczy zastępczej.	<ul style="list-style-type: none"> • Pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze; • Prowadzenie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze; • Prowadzenie specjalistycznego poradnictwa; 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba przeprowadzonych szkoleń; • Liczba nowych rodzin zastępczych; • Liczba udzielonego wsparcia; 	<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie; 	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu; • Środki rządowe; • Środki unijne;
4. Wspieranie procesu usamodzielnienia.	<ul style="list-style-type: none"> • Praca socjalna; • Udzielanie wsparcia finansowego i rzeczowego; • Umożliwienie pobytu w mieszkaniu chronionym; 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba przeprowadzonych wywiadów środowiskowych; • Liczba udzielonego wsparcia finansowego; 	<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu; • Środki rządowe; • Środki unijne;

Cel strategiczny projektowanych zmian: Budowa systemu wsparcia dla rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.				
Kierunek niezbędnych działań	Sposób realizacji strategii	Wskaźnik realizacji działań	Określenie realizatora działań	Środki finansowe na realizację działań
		<ul style="list-style-type: none"> • Liczba udzielonego wsparcia rzeczowego; • Liczba wychowanków przebywających w mieszkaniach chronionych; 		

OBSZAR: NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ I PROBLEMY LUDZI STARSZYCH

Cel strategiczny projektowanych zmian: Poprawa jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych.				
Kierunek niezbędnych działań	Sposób realizacji strategii	Wskaźnik realizacji działań	Określenie realizatora działań	Środki finansowe na realizację działań
1. Rozwijanie infrastruktury opieki stacjonarnej dla osób niepełnosprawnych.	<ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie Zakładu Aktywności Zawodowej; • Utworzenie Środowiskowego 	<ul style="list-style-type: none"> • Powstanie Zakładu Aktywności Zawodowej; • Powstanie Środowiskowego 	<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie; • Powiat; 	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu; • Środki rządowe; • Środki unijne;

Cel strategiczny projektowanych zmian: Poprawa jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych.

Kierunek niezbędnych działań	Sposób realizacji strategii	Wskaźnik realizacji działań	Określenie realizatora działań	Środki finansowe na realizację działań
	Domu Samopomocy;	Domu Samopomocy;		
<p>2. Budowa systemu wsparcia dla rodzin z osobami niepełnosprawnymi, starszymi i przewlekle chorymi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie wypożyczalni sprzętu dla osób niepełnosprawnych; • Zwiększenie dostępu do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny oraz możliwości wyjazdu na turnus rehabilitacyjny; • Zapewnienie osobom niepełnosprawnym pełnego dostępu do 	<ul style="list-style-type: none"> • Powstanie wypożyczalni sprzętu dla osób niepełnosprawnych; • Liczba dofinansowań do sprzętu rehabilitacyjnego, środków pomocniczych i przedmiotów ortopedycznych oraz turnusów rehabilitacyjnych; • Liczba dofinansowań do imprez kulturalnych, 	<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie; 	<ul style="list-style-type: none"> • Środki PFRON; • Środki unijne;

Cel strategiczny projektowanych zmian: Poprawa jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych.				
Kierunek niezbędnych działań	Sposób realizacji strategii	Wskaźnik realizacji działań	Określenie realizatora działań	Środki finansowe na realizację działań
	rehabilitacji społecznej, kultury, sportu, rekreacji i turystyki;	sportowych, rekreacyjnych;		
3. Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów osób starszych i niepełnosprawnych.	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie konsultacji społecznej wszystkich działań dotyczących osób niepełnosprawnych w fazie ich planowania, wdrażania oraz ocena z udziałem środowiska; 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba przeprowadzonych konsultacji; 	<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie; • Powiat; 	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu;

Cel strategiczny projektowanych zmian: Poprawa jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych.

Kierunek niezbędnych działań	Sposób realizacji strategii	Wskaźnik realizacji działań	Określenie realizatora działań	Środki finansowe na realizację działań
<p>4. Zwiększenie aktywności zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Likwidacja barier architektonicznych, barier technicznych oraz barier w komunikowaniu się; • Zapewnienie osobom starszym i niepełnosprawnym dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym; 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zlikwidowanych barier architektonicznych, barier technicznych, barier w komunikowaniu się; 	<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie; 	<ul style="list-style-type: none"> • Środki PFRON; • Środki unijne;

OBSZAR: UZALEŻNIENIA – ALKOHOLIZM I NARKOMANIA

Cel strategiczny projektowanych zmian: Ograniczenie zjawiska alkoholizmu i narkomanii – eliminacja szkód społecznych będących następstwem uzależnień.				
Kierunek niezbędnych działań	Sposób realizacji strategii	Wskaźnik realizacji działań	Określenie realizatora działań	Środki finansowe na realizację działań
1. Kontynuowanie pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków.	<ul style="list-style-type: none"> • Udzielanie pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu; • Szkolenie kadry w zakresie profilaktyki i terapii uzależnień; 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób korzystających z pomocy terapeutycznej; • Liczba przeprowadzonych szkoleń w zakresie profilaktyki i terapii uzależnień; 	<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie; • Ośrodek Interwencji Kryzysowej; 	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu; • Środki rządowe; • Środki unijne;

Cel strategiczny projektowanych zmian: Ograniczenie zjawiska alkoholizmu i narkomanii – eliminacja szkód społecznych będących następstwem uzależnień.				
Kierunek niezbędnych działań	Sposób realizacji strategii	Wskaźnik realizacji działań	Określenie realizatora działań	Środki finansowe na realizację działań
2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy uzależnień, pomocy psychospołecznej i prawnej, ze szczególnym uwzględnieniem przemocy w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> Pomoc terapeutyczna dla rodzin osób uzależnionych od alkoholu; 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba rodzin korzystających z pomocy w których występowały uzależnienia oraz przemoc z tym związana; 	<ul style="list-style-type: none"> Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie; Ośrodek Interwencji Kryzysowej; 	<ul style="list-style-type: none"> Budżet powiatu; Środki rządowe; Środki unijne;

OBSZAR: BEZROBOCIE

Cel strategiczny projektowanych zmian: Wspieranie osób bezrobotnych w aktywnym poszukiwaniu pracy.				
Kierunek niezbędnych działań	Sposób realizacji strategii	Wskaźnik realizacji działań	Określenie realizatora działań	Środki finansowe na realizację działań
1. Prowadzenie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych.	<ul style="list-style-type: none"> Umożliwienie osobom niepełnosprawnym rozpoczęcia działalności 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba założonych nowych działalności gospodarczych (firm) przez osoby 	<ul style="list-style-type: none"> Powiatowy Urząd Pracy; Powiatowe 	<ul style="list-style-type: none"> Środki PFRON;

Cel strategiczny projektowanych zmian: Wspieranie osób bezrobotnych w aktywnym poszukiwaniu pracy.				
Kierunek niezbędnych działań	Sposób realizacji strategii	Wskaźnik realizacji działań	Określenie realizatora działań	Środki finansowe na realizację działań
	gospodarczej; <ul style="list-style-type: none"> • Doposażenie stanowisk pracy dostosowanych do osób niepełnosprawnych; • Organizowanie staży dla osób niepełnosprawnych; 	niepełnosprawne; <ul style="list-style-type: none"> • Liczba doposażonych stanowisk pracy; • Liczba zrealizowanych stażów/osób skierowanych na staż; 	Centrum Pomocy Rodzinie;	

OBSZAR: ROZWÓJ SYSTEMU POMOCY SPOŁECZNEJ NA TERENIE POWIATU

Cel strategiczny projektowanych zmian: Poprawa jakości świadczonych usług z zakresu pomocy społecznej.				
Kierunek niezbędnych działań	Sposób realizacji strategii	Wskaźnik realizacji działań	Określenie realizatora działań	Środki finansowe na realizację działań
1. Wymiana doświadczeń, zdobywanie nowych kwalifikacji przez	<ul style="list-style-type: none"> • Organizowanie szkoleń dla kadry pomocy 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba przeprowadzonych szkoleń; 	<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie; 	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu; • Środki

Cel strategiczny projektowanych zmian: Poprawa jakości świadczonych usług z zakresu pomocy społecznej.				
Kierunek niezbędnych działań	Sposób realizacji strategii	Wskaźnik realizacji działań	Określenie realizatora działań	Środki finansowe na realizację działań
<p>kadre pomocy społecznej oraz pracowników instytucji z terenu Powiatu Mogileńskiego działających na rzecz osób/rodzin zagrożonych</p>	<p>społecznej oraz instytucji udzielających wsparcia osobom, rodzinom zagrożonym</p>			<p> rządowe;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Środki unijne;
<p>2. Podnoszenie kwalifikacji pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Udział pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w szkoleniach, kursach, warsztatach; 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba kursów i warsztatów ukończonych przez pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie; 	<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie; • Firmy zewnętrzne 	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu; • Środki rządowe; • Środki unijne;

Cel strategiczny projektowanych zmian: Poprawa jakości świadczonych usług z zakresu pomocy społecznej.

Kierunek niezbędnych działań	Sposób realizacji strategii	Wskaźnik realizacji działań	Określenie realizatora działań	Środki finansowe na realizację działań
<p>3. Zacieśnienie współpracy z innymi podmiotami zaangażowanymi w pomoc społeczną na terenie powiatu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Organizowanie spotkań w celu wymiany doświadczeń 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zorganizowanych spotkań 	<ul style="list-style-type: none"> Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> Budżet powiatu;

Jednym z warunków realizacji powyższych celów zawartych w tej strategii jest jej finansowanie. Powyższe tabele ukazały formy finansowania proponowanych działań, tj.:

1. środki własne pochodzące z budżetu powiatu;
2. środki przekazane powiatowi z budżetu państwa (dotacje);
3. środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
4. środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej;

Podmiotami wdrażającymi strategię będą:

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mogilnie;
2. Powiatowy Urząd Pracy w Mogilnie;
3. Ośrodek Interwencji Kryzysowej;

Realizacja zamierzonych powyżej celów odbywać się będzie na przestrzeni lat 2012-2020.

Rozdział 5 Monitoring strategii

W celu śledzenia postępów w realizacji strategii powinna być ona na bieżąco monitorowana, zgodnie z art. 16b pkt. 2 ustawy o pomocy społecznej, który wymaga określenia prognozy zmian w zakresie objętych strategią.

Monitorowanie pozwala z jednej strony na ocenę oczekiwanych wyników już przyjętych zadań, jak i na wprowadzenie ewentualnych korekt w tych zadaniach. Monitoring jest procesem ciągłym, odbywającym się przez cały okres wdrażania strategii. Jego celem jest zapewnienie zgodności realizacji strategii z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i wytyczonymi celami.

Przyjmuje się, że co dwa lata (począwszy od roku 2014) Kierownik Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mogilnie zorganizuje spotkanie realizatorów niniejszej strategii rozwiązywania problemów społecznych (czyli przedstawicieli Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodka Interwencji Kryzysowej, Powiatowego Urzędu Pracy) na którym dokona się oceny:

1. realizacji programów i zadań oraz osiągnięcia zamierzonych celów

i wprowadzi się:

2. ewentualne zmiany warunków ich realizacji,
3. bieżące korekty i poprawki.

Ze spotkania sporządzony zostanie protokół i udostępniony do powszechnej wiadomości.

Zakończenie

Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych realizowana przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mogilnie na lata 2012-2020 ma przyczynić się do poprawy ogólnej sytuacji społecznej osób niepełnosprawnych i ich rodzin. Działania, które mają zostać podjęte, pomogą wyeliminować ograniczenia związane z funkcjonowaniem tych osób w środowisku. Strategia pozwoli także na zbudowanie spójnego systemu pomocy dziecku i rodzinie. Wsparcie ma być kierowane do samych rodzin, jak i do dzieci pozbawionych opieki rodziców biologicznych, poprzez rozwój zastępczych form opieki rodzinnej. Strategia zakłada także udzielanie pomocy osobom usamodzielniającym się, opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze oraz rodziny zastępcze.

Dokument ten wyznacza kierunki działań, jakie należy podjąć w stosunku do całej rodziny, jak i poszczególnych jednostek, formułuje wizję rozwiązywania problemów społecznych w Powiecie Mogileńskim, określa misję zakładającą realizację szczególnych priorytetów, zakłada również przeprowadzanie okresowej weryfikacji.